

LUNDS UNIVERSITET
Campus Helsingborg
Institutionen för Service Management

”De där partyinglorna som hänger vid beachen
kan ju också behöva lite kultur ibland”

- Konsten att bemästra paradoxala kulturindustrier

Författare:
Louise Bergdahl
Sabina Gyllensten

D-uppsats
Vt 2005

Handledare:
Erika Andersson- Cederholm
Szilvia Gyimothy
Johan Hultman

Förord

Bör utrymmet för det politiska beslutsfattandet begränsas? Även om en privatiserad offentlig kulturverksamhet under bättre förutsättningar skulle kunna förse allmänheten med ett kommersiellt gångbart kulturutbud ställer vi oss tveksamma till huruvida detta är rätt sätt att bemöta den offentliga kulturaktörens överhet. Detta eftersom ett nytt problem skulle ta vid då den offentliga kulturaktörens legitimitetsfunktion skulle gå förlorad vilket indirekt skulle drabba även den ideella kulturverksamheten. Vi menar istället att det som erfordras är en utvecklad och förbättrad samverkan de privat-offentliga kulturaktörerna emellan vilket även är en övergripande tanke som genomsyrar hela vår studie kring Ängelholm kommuns kulturliv.

Vi vill rikta ett stort tack till alla kulturutövare, intresseorganisationer, myndigheter och förvaltningar inom Ängelholms kommun som har ställt upp för samtal och diskussioner i samband med vårt arbete!

Helsingborg den 1 juni 2005

Louise Bergdahl & Sabina Gyllensten

SAMMANFATTNING

- Titel:** ”De där partyinglorna som hänger vid beachen kan ju också behöva lite kultur ibland.” -Konsten att bemästra paradoxala kulturindustrier
- Title:** A challenge in mastering paradoxical cultural industries
- Nivå:** Magisteruppsats i företagsekonomi, Vt 2005
- Författare:** Louise Bergdahl & Sabina Gyllensten
- Handledare:** Erika Andersson-Cederholm, Szilvia Gyimothy & Johan Hultman
- Problem och syfte:** Satsningar på kulturindustrier blir alltmer avgörande för den levande, attraktiva och konkurrenskraftiga kommunen och syftet med vår uppsats är att belysa och lyfta fram den betydelsefulla roll som kulturfenomenet kan utgöra ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Således blir det av intresse att studera den problematik som det kulturindustriella nätverket, med ideella, privata och offentliga aktörer i samverkan, tvingas bemöta och hantera för att kunna utveckla kulturlivet i kommunen.
- Metod:** Vi har genomfört en kvalitativ undersökning, med Ängelholms kommun som fallstudie, med fokus på aktionsforskning och intervjuer som metodansatser. Utifrån den information som vi inhämtat via det empiriska materialet har vi försökt att synliggöra bilden av kommunens befintliga kulturverksamheter och hur samordningen dessa aktörer emellan ser ut.
- Slutsatser:** Precis som det fungerande och samordnade kulturindustriella nätverket kan skapa positiva samhälleliga spridningseffekter har vi kommit fram till att det splittrade och ofokuserade kulturindustriella nätverket i motsatt riktning kan hämma kulturlivets utveckling, vilket även på sikt hindrar den samhällsekonomiska tillväxten. Det blir vidare av intresse för den tillväxtvänliga kommunen att förstå såväl den lokala som den regionala kulturella klusterdynamiken. För att kunna samarbeta i det kreativa klustret menar vi att det erfordras lyhördhet och empati för berörda verksamheter. Ett sätt att bemöta samordningsproblematiken i kommunen är att förse aktörerna med en fysisk eller virtuell mötesplats där det kulturindustriella nätverket kan frodas.
- Nyckelord:** Kulturindustri, samverkan, nätverk, kluster, organisation.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	3
1.1 KULTURINDUSTRIN – EN PARADOX?	4
1.2 KULTURPOLITISK MAKTFÖRDELNING	4
1.3 SAMVERKAN I ETT MÅNGFACETTERAT NÄTVERK	6
1.4 BAKGRUND.....	6
1.5 SYFTE OCH PROBLEMFÖRMULERING	7
1.6 AVGRÄNSNING	8
1.7 UPPSATSENS DISPOSITION.....	9
2. METOD	12
2.1 INDUKTION + DEDUKTION = ABDUKTION.....	12
2.2 ETABLERAD AKTIONSFORSKNING.....	13
2.3 OBSERVATION	15
2.4 KVALITATIV INTERVJU SOM METOD	17
2.4.1 Fokusgrupper.....	17
2.5 URVAL OCH KULTURINDUSTRIELLA ANALYSVERKTYG.....	19
2.6 INTERVJUGUIDE	20
2.7 VAL AV MILJÖ	22
3. ORGANISERING I OFFENTLIG MILJÖ	23
3.1 EN KREATIV ELDSJÄL I OFFENTLIG TAPPNING	24
3.2 KONSTEN ATT VÄRDERA KULTUR I EKONOMISKA TERMER.....	26
3.3 ATT PRIVATISERA OFFENTLIG KULTURVERKSAMHET.....	28
4. DEN KULTURELLA MAKTFÖRDELNINGEN	30
4.1 PRIVATA AKTÖRER I KULTUR- OCH NÄRINGS LIV	31
4.2 KULTURSKAPARE I OFFENTLIG OCH IDEELL REGI	33
4.3 FÖRENINGEN I KULTURLIVET	34
4.4 HEMBYGDSFÖRENINGEN BEVARAR KULTURARV	35
4.5 KULTUR I TURISM OCH NÄRINGS LIV	36
4.6 ELDSJÄLENS ROLL I KULTURLIVET	37
5. KULTUR – EN FÖRANKRING BAKÅT I TIDEN?	39
5.1 FIN- ELLER SKRÄPKULTUR?.....	40
5.2 ”HUR JÄVLA MOGET ÄR DET AV EN KOMMUN!?”	42
6. GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMVERKAN	44
6.1 EN KULTUR ELLER KULTUR?.....	45
6.2 JAZZFESTIVALEN – ETT INITIATIV TILL SAMVERKAN	46

6.2.1 <i>Finansiering av kulturevenemang</i>	48
6.3 SAMARBETE PÅ OLIKA VILLKOR	49
7. ETT KULTURINDUSTRIELLT NÄTVERK	51
7.1 NÄTVERKETS TRE DIMENSIONER	53
7.1.1 <i>Social kompetens i ett kreativt nätverk</i>	53
7.1.2 <i>Fysisk kulturell infrastruktur</i>	55
7.2 OLIKHETER I DET KULTURINDUSTRIELLA NÄTVERKET	56
8. KULTURELL KLUSTERDYNAMIK SOM LEDSTJÄRNA	58
8.1 EN DYNAMISK KLUSTERDIAMANT	59
8.2. TRIPLE HELIX I DIAMANTMODELLEN	62
8.2.1 <i>Näringsliv och utbildning</i>	62
8.2.2 <i>Offentligt stöd som grundförutsättning</i>	63
8.3 SAMORDNING VIA MÖTESPLATS	65
9. DISKUSSION	67
9.1 FÖRSLAG OCH ÅTGÄRDER TILL ÄNGELHOLMS KOMMUN.....	72
REFERENSER	75
BILAGOR	

1. Inledning

Vår tids hjälte är eldsjälén och entreprenören och henne eller honom kan man lika gärna finna i en rockgrupp som inom en länsmusikinstitution. Det är inte positionen utan den personliga energin och handlingskraften som är avgörande.¹

Det är en sen fredagseftermiddag i slutet av maj, solen värmer och dess bländande strålar reflekteras i en glittrande Rönne å. Vi är på väg till en musikupplevelse och man kan redan nere vid tågstationen ana den musikaliska temperatur som breder ut sig över ett grönskande Ängelholm. När vi når Sockerbruksbron förhöjs pulsen ytterligare och skratt och applåder tränger igenom den levande och jazziga musiken. Det är Jazzfestival i Ängelholm, en synnerligen efterlängtdad upplevelse för kommunens invånare. Det är en gemytlig och intim stämning vi möts av på Tingstorget och den öppenhet och glädje som genomsyrar den blandade åhörarskaran smittar av sig även på oss. Till festivalen känner sig alla välkomna och det sociala avståndet generationer emellan reduceras, om så bara för en kväll. I samband med denna tillställning ges vi tillfälle att bevittna ett unikt samarbete som inte enbart engagerar folket utan även flertalet aktörer som alla betraktar detta kulturevenemang som en viktig del för den levande kommunen. I detta ögonblick fångar vi arrangemangets bakomliggande eldsjälar, stödjande föreningar, sponsorer från näringslivet, det kommunala stödet samt medborgarna, alla förenade i tid och rum (se bilaga 1).

Festival som fenomen påvisar att gränsen mellan konst och vardagsliv håller på att luckras upp och således bibehålles inte längre den markanta distinktionen mellan konst-, folk- och populärkultur. Detta alltmer attraktiva kulturevenemang kan alltså betraktas som ett medel för att reducera det sociala avståndet mellan människor i såväl storstaden som i det lilla samhället.² Ängelholms Jazzfestival, med dess förhoppning om att attrahera och förena samtliga ålderskategorier i kommunen, är ett bra initiativ till att försöka överbygga den

¹ Nilsson S. *Kulturens nya vägar* (Malmö: Polyvalent, 2003), s. 228.

² Onser-Franzén J. *Kulturens giganter* (Mölndal: HumTek, 1996).

distinktion som det traditionella kulturbegreppet innefattar. Festivalen blir dessutom en god ansats till att sammanlänka olika kulturverksamheter, såväl privata som offentliga, med näringsliv i den attraktiva kommunen. Detta kan i sin tur skapa synergieffekter i det övergripande samhället, inte bara ur ett ekonomiskt perspektiv utan även på ett emotionellt och bildningsmässigt sätt i form av utökade och förnyade kunskaper.

1.1 Kulturindustrin – en paradox?

Begreppet "kulturindustri" är ett relativt nytt fenomen och har ännu ingen erkänd definition. Tjänsteproduktion baserad på kunskap och förmedling är dock en viktig del av den framväxande kulturindustrin och bl.a. turismnäringen utgör ett centralt element. För att nå framgång krävs medverkan från flertalet olika aktörer. Industrisamhällets kulturarv är inte bara en angelägenhet för den offentliga sektorn - myndigheter, kulturarvsinstitutioner m fl. Även den privata sektorn med näringsliv och föreningsliv bör delta med egna tolkningar av kulturarvet och formandet av nya näringar.³ Den motsägelsefullhet som det kulturindustriella begreppet innefattar blir dock svår att undvika då det finns en tydlig motsättning i att tala om fria kulturskapare i ett industriellt klimat. Den inre belöningen och tillfredsställelsen som eldsjälerna erhåller vid skapandet går många gånger ej att mätas i varken effektivitet eller ekonomiska termer, vilka är faktorer som vanligtvis är nära relaterade till det renodlade industribegreppet. Det blir dock av betydelse för det framtidsorienterade samhället att försöka skapa ett gränsöverskridande nätverk som förenar offentliga, privata och ideella kulturaktörer trots att respektive syften och ändamål många gånger går isär. Ett synliggörande av kopplingen mellan ekonomi och kultur kan vidare underlätta legitimerandet av kultur som ett slagkraftigt och effektivt instrument i samhällsekonomin. Kulturens attraktionskraft är således en företeelse som i samverkan med berörda aktörer kan synliggöras och utvecklas i det kulturindustriella nätverket.

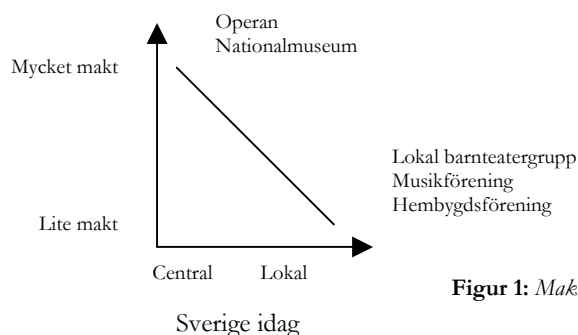
1.2 Kulturpolitisk maktfördelning

Vad rymmer egentligen inom ramarna för kultur som företeelse? Kulturbegreppet har i växande utsträckning definierats, omformulerats och diskuterats av åtskilliga forskare i samband med olika kulturstudier sedan den andra hälften av 1900-talet. En samstämmig

³ <http://www.iska.nu/ipage.asp?id=139> - ISKA, 050524.

uppfattning är dock att föreställningar kring kultur innefattar öppna definitioner och att det ständigt uppstår nya sätt att betrakta och tolka detta begrepp.⁴

Vidare har kulturbegreppet olika innebörder även för en och samma grupp av yrkesmänniskor och de traditionella och moderna kulturförmedlarnas syn på kultur skiljer sig åt.⁵ Under 1900-talets första hälft utvecklades två olika riktningar inom kulturlivet, fin- och populärkultur. För det första blev kultur, den offentliga konsten och musiken, i stigande grad expertbetonad och svårtillgänglig. Kulturinstitutioner som museer, teatrar, konserthus och bibliotek växte under denna tid i ökande takt och stärkte sin ställning. Dessa institutioner kom att bli betydelsefulla mötesplatser för det övre samhällsliga skiktet. Dessutom kunde en annan kulturutveckling urskiljas, dvs. den konst och musik som riktade sig mot en bredare publik. Denna kultur massproducerades av medie- och marknadsinriktade branscher under kommersiella premisser och blev därför rubricerad som skräp.⁶ Det var först i mitten av 1970-talet som man i Sverige utvecklade en offentlig och enskild administrativ enhet vars syfte var att hantera kulturpolitiska frågor. 1970-talets svenska kulturpolitik innebar således en utvidgad satsning på samhället i samband med kulturområdet. Detta resulterade i utvecklandet av en stark infrastruktur i form av ett nätverk av relativt likvärdiga kulturinstitutioner i hela landet.⁷ Resultatet har blivit att kulturpolitiken idag uttrycker en konkret maktfördelning, dvs. att centrala offentliga kulturinstitutioner i större utsträckning prioriteras framför den lokala ideella kulturverksamheten i kommunen, vilket begränsar individens frihet och valmöjligheter i kommunens kulturutbud. Under förenklade former kan man se denna makt samlas och fördelas ur ett center-periferiperspektiv från större kulturinstitutioner till lokala frivilligorganisationer:⁸

Figur 1: Maktfördelning i samhällets kulturutbud

⁴ Nilsson S. (2003).

⁵ Onsér-Franzén J. (1996).

⁶ Onsér-Franzén J. (1996).

⁷ Larsson T. & Svenson P. *Cultural policy in Sweden*, Journal of Arts Management, Law and Society, 2001.

⁸ Nilsson S. (2003).

Med utgångspunkt i ovanstående figur menar vi att det blir av intresse att undersöka hur maktfördelningen kan beskrivas i mindre kommuner som inte förfogar över etablerade och utpräglade kulturinstitutioner som exempelvis en stadsteater eller ett konserthus.

1.3 Samverkan i ett mångfacetterat nätverk

Hur kan man fånga den kulturpolitiska maktfördelningen i det kulturindustriella nätverket? Ett fungerande nätverk bygger på såväl självständighet som ömsesidiga relationer de berörda parterna emellan.⁹ Detta betyder dock inte att samstämmigheten alltid är fullständig då man många gånger kan urskilja konflikter bland aktörerna i nätverket eftersom den enskilde aktören har organisationsspecifika mål.¹⁰ Hur kan den individuella uppfattningen av vad som bör inrymmas i kulturbegreppet hämma samarbetet aktörerna emellan? Hur ser nuvarande privat-offentlig samverkan ut i det kulturindustriella nätverk som existerar i kommunen idag? Estetisk verksamhet, vetenskaplig forskning och teknisk utveckling är alla ömsesidigt beroende av varandra i nätverket för att kunna upprätthålla och bevara stimulerande miljöer. Dessa kreativa arenor skapar tillfällen för konstnärer, forskare och tekniker att mötas och dessa tre blir således essentiella nyckelroller för den kulturella och ekonomiska förnyelsen i samhällsutvecklingen¹¹ samt i det kulturindustriella klustret. Avgörande komponenter i detta kluster är en fungerande infrastruktur, etablerade resurs- och kunskapsbaser, gott klimat för entreprenörskap samt stimulans av talangfulla och kreativa individer.¹² Således blir den offentliga aktören ett viktigt element i det kulturindustriella klustret, inte enbart för dess legitimitetsfunktion utan utgör även många gånger en passiv funktion som kulturskapare då den offentliga organisationen i hög utsträckning förser kommunen med kulturfaciliteter.

1.4 Bakgrund

Tankearbetet kring vår analys började egentligen långt före avsedd tidsperiod för uppsatsskrivningen. Detta eftersom vi på ett tidigt stadium, redan i januari 2005, engagerade oss i EU:s Interreg-projekt: *Kulturell identitet, kulturell kartläggning och planläggning i*

⁹ Jönsson C. Tägil S. Törnqvist G. *Organizing European Space* (London: Sage, 2000).

¹⁰ Jönsson S. *Kommunal organisation: från programbudgetering till kommunalnämnder* (Lund: Studentlitteratur, 1989).

¹¹ Björkegren D. *Kultur och ekonomi* (Stockholm: Carlsson Bokförlag, 1992)

¹² Sölvell Ö. *Kluster och den nya näringspolitiken* (Borås: Multitryck, 2004)

Öresundsregionen.¹³ Institutionen för Service Management på Campus Helsingborg är en involverad aktör och det är genom denna kanal som vi blivit informerade om och engagerade i detta projekt. Möjligheten att utnyttja fondmedel i samband med EU-finansierade Interreg-projekt intresserar och motiverar allt fler kulturaktörer att tänka i termer av regional utveckling. Dessa projekt möjliggör samarbeten och förenar angränsande kommuner och regioner inom EU-området.¹⁴ Berört EU-projekt är ett Interreg-finansierat projekt som syftar till kompetensutveckling inom ett antal kommuner och regioner på såväl den danska som den svenska sidan av sundet. En målsättning med projektet är att skapa inspiration och en ömsesidig dialog i Öresundsregionen och således stärka förståelsen och vikten av en gemensam kulturell identitet. Projektet sträcker sig över en tidsperiod på tre år, tog sin början i januari 2005 och Ängelholms kommun är en av de medverkande kommunerna. I samarbete med kulturförvaltningen i Ängelholm har vi vidare kommit fram till att det finns ett intresse att kartlägga hur synen på kultur ser ut och hur man i dagsläget arbetar med, synliggör och integrerar kultur som en viktig komponent i kommunens attraktionskraft. Vår analys har således i första hand sin utgångspunkt i den offentliga aktörens perspektiv kopplat till den ideella kulturskaparen och dennes roll i kommunens kulturliv.

1.5 Syfte och problemformulering

Satsningar på kulturindustrier blir alltmer avgörande för det levande, attraktiva och konkurrenskraftiga samhället. Syftet med vår uppsats blir således att belysa och lyfta fram den betydelsefulla roll som kultur kan utgöra ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Vid genomförande av undersökningen har vi analyserat olika organisationsformer, alla med någon koppling till kommunens kulturliv, för att studera hur befintliga relationer aktörerna emellan ser ut och påverkar arbetet i det kulturindustriella nätverket.

Vår övergripande problemställning är således:

Hur kan ett kulturindustriellt nätverk skapa förutsättningar för samhällsekonomisk tillväxt i kommunen?

¹³ www.kulturplan-oresund.dk - Interreg-projekt, 050130.

¹⁴ Björkegren D. (1992).

För att underlätta berörd problematik har vi valt att komplettera vår huvudfråga med följande:

- Hur ser den kulturpolitiska maktfördelningen ut i kommunen?
- Vilka aktörer kan man fånga i det kulturindustriella nätverket?
 - Vilka är deras respektive funktioner?
- Vilken betydelse får eldsjälens för kommunens kulturliv?
- Vilken roll har den offentliga aktören i kulturlivet?
 - Hur kan denne aktör samarbeta i det mångfacetterade kulturindustriella nätverket?
- Hur kan man applicera klusterbegreppet på det befintliga kulturarbetet i kommunen?

1.6 Avgränsning

Kulturbegreppets innehåll kan variera men de flesta brukar ha en gemensam uppfattning om att teatrar, museer, bibliotek och dans ingår tillsammans med ett antal andra närliggande verksamheter.¹⁵ Vår avsikt med denna uppsats är inte att ta ställning för någon speciell definition av begreppet kultur och vi anser inte heller att analysen är beroende av någon exakt precisering. Man kan dock tala om två sorters kultur, den levande och den reproducerade. I samband med den reproducerade kulturen kan produktiviteten fortsätta att öka eftersom tekniken för ljud- och bildreproduktion ständigt förbättras. Före den tekniska utvecklingens början kunde man enbart tillgodogöra sig kulturella konstformer genom att personligen besöka en konsert, teater- eller operaföreställning eller genom eget utövande, vilket innebar att scenkonsterna bara var tillgängliga för en liten elit. Nuförtiden, med hjälp av olika medieverktyg som exempelvis TV, CD och DVD, blir de flesta kända musikstycken och teaterproduktioner tillgängliga för större delen av allmänheten till lägre kostnader. Detta leder till att den reproducerade kulturen kan bli allt mer kostnadseffektiv i jämförelse med den levande kulturen.¹⁶ I vår undersökning anser vi det relevant att lägga störst vikt vid den levande respektive institutionella kulturformen och dess roll i samhällsutvecklingen samt undersöka hur den skapas, nyttjas, förvaltas och ger liv åt kommunen. Detta eftersom vårt syfte och problemställning tillsammans med de kulturpersonligheter vi talat med behandlar och återspeglar just dessa kulturföreteelser i kommunen idag.

¹⁵ Muren A. *Varför kulturstöd?* (Stockholm: Fritze, 1994).

¹⁶ Muren A (1994).

1.7 Uppsatsens disposition

Inför varje kapitel gör vi en kort introduktion gällande avsnittets huvudsakliga problematik. Vidare har vi för att underlätta för läsaren valt att varva vår insamlade empiri med de teorier som vi valt att tillämpa i vår undersökning. Vi ställer även retoriska frågor under åtskilliga stycken vilkas syften är att väcka tankar och funderingar samt inspirera läsaren till fortsatt läsning. Trots att kulturfenomenet utifrån olika perspektiv utgör en central roll i vårt arbete har vi efter metodavsnittet valt att placera och diskutera organisationsteorier och berörda kulturverksamheter först. Detta för att läsaren på ett tidigt stadium ska få en övergripande bild av kommunens komplexa organisation och dess mångfacetterade kulturutbud. Inledningsvis ger vi en bakgrund till studien och dess problemformulering, syfte och avgränsning. Övriga kapitel är disponerade enligt följande:

Kapitel 2

Metod

Här redogör vi för undersökningens metod. Motiven till aktionsforskning och observation som metod, kvalitativa intervjuer samt utvalda kulturindustriella analysinstrument diskuteras i detta avsnitt. Därefter redovisas var och hur intervjuerna genomförts samt hur urval av respondenter och datainsamling gått till.

Kapitel 3

Organisering i offentlig miljö

I detta kapitel utreder vi den enskilda offentliga enheten och dess relation till den övergripande offentliga organisationen. Vi undersöker vidare det komplexitet som kan uppstå då kreativa och innovativa krafter agerar och verkar i byråkratiskt präglade organisationer samt den offentliga aktörens legitimitetsfunktion.

Kapitel 4**Den kulturella maktfördelningen**

I detta avsnitt redogör vi för berörda kulturverksamheters roller inom kommunen och hur maktfördelningen dem emellan ser ut och belyser vidare att kulturarbetet kan stimuleras genom samarbete mellan offentliga, privata och ideella initiativ.

Kapitel 5**Kultur – en förankring bakåt i tiden?**

I detta kapitel påvisar vi den problematik som kan uppstå i samband med det mångfacetterade kulturbegreppet och vid samordning av de olika organisationskaraktärerna samt att traditionella föreställningar om kulturfenomenet kan hämma såväl tillväxt som kulturutveckling i kommunen.

Kapitel 6**Gränsöverskridande samverkan**

Det privat-offentliga samarbetet visar sig bli en allt vanligare strategi i samband med den lokalekonomiska utvecklingen. I denna del av analysen illustrerar vi, med hjälp av Jazzfestivalen som förenande kulturevenemang, hur ett framgångsrikt samarbete de olika kulturaktörerna emellan kan se ut.

Kapitel 7**Ett kulturindustriellt nätverk**

I detta avsnitt beskriver vi med hjälp av nätverksteorin hur nya former av mötesplatser berörda kulturskapare emellan kan uppstå, samt vilken roll den offentliga aktören bör utgöra, i ett kulturindustriellt nätverk. Vi redogör vidare för nätverkets tre dimensioner: sociala, organisatoriska samt det fysiska, och hur det omfattande kulturindustriella nätverket i den levande kommunen erfordrar inslag av alla tre i en samspelande process.

Kapitel 8**Kulturell klusterdynamik som ledstjärna**

I denna del av undersökningen påvisar vi hur en förståelse för en kulturindustriell klusterdynamik, dvs. samspelet mellan konkurrens, samarbeten och nätverk inom kommunen kan resultera i positiva spridningseffekter då olika

organisationskaraktärer samverkar och under förbättrade förhållanden kan utnyttja varandras respektive resurser. Detta avsnitt blir således en ansats till att försöka applicera klustermodellen på de gränsöverskridande kulturverksamheterna i kommunen.

Kapitel 9**Diskussion**

I detta kapitel diskuterar vi och sammanfattar den problematik vi berört i uppsatsen och ger därefter förslag på åtgärder och rekommendationer till Ängelholms kommun.

Som bilagor har vi valt att bifoga en bild från Ängelholms Jazzfestival 2005, ett intervjuschema, ett organisationsschema över Ängelholms kommun, utdrag ur Ängelholms Årsredovisning 2004, en områdeskarta över F10 Vasallen samt en bild på Ängelholms tingshus.

2. Metod

Metod är det tillvägagångssätt man använder sig av i samband med undersökningen för att lösa eventuella problem och nå nya insikter.¹⁷ I detta avsnitt har vi således för avsikt att diskutera nyttjade metodansatser med betoning på den kvalitativa intervjun såväl som aktionsforskning som metodval. Det senare begreppet antyder att lärande är kopplat till handling och förutsätter vidare att man lär tillsammans med andra.¹⁸

2.1 Induktion + deduktion = abduktion

Vi menar att vår studie kan kopplas till de båda ansatserna induktion och deduktion. Förutom dessa två finns det ett tredje alternativ, abduktion, som kännetecknas av ett växelspel mellan induktiv och deduktiv metod.¹⁹ Deduktion är inte möjlig om man inte har någon teori att hänvisa till och den teorin är på ett eller annat sätt ett resultat av induktivt dragna slutsatser utifrån iakttagelser av verkligheten. Då man använder sig av den deduktiva ansatsen skapar man sig således vissa förväntningar om hur världen ser ut och söker sig sedan ut i verkligheten för att samla in empiri i syfte att undersöka huruvida dessa förväntningar stämmer överens med verkligheten. De förväntningar man besitter är baserade på tidigare empiriska iakttagelser och teorier. Kritiken mot denna ansats vid datainsamling är att den oundvikligen leder till att forskaren fokuserar på att söka den information som han finner relevant, och som därmed tenderar att ge stöd åt de förväntningar forskaren hade när undersökningen inleddes. Då man har konkreta förväntningar som utgångspunkt tenderar informationstillgången att begränsas vilket kan resultera i att betydelsefull information förbises. I samband med den induktiva ansatsen går forskaren motsatt väg, dvs. ”från empiri till teori”. Idealet är forskaren som bemöter

¹⁷ Trost J. *Enkätboken* (Lund: Studentlitteratur 1994).

¹⁸ Rönnerman K. *Aktionsforskning i praktiken* (Lund: Studentlitteratur, 2004).

¹⁹ Wallén G. *Vetenskapsteori och forskningsmetodik* (Lund: Studentlitteratur, 1996).

verkligheten praktiskt taget utan förväntningar för att samla in all relevant information och sedan systematisera de data som erhållits.²⁰

Tankearbetet kring vår undersökning började egentligen långt före avsedd tidsperiod för uppsatsskrivningen. Detta eftersom vi på ett tidigt stadium, redan i januari 2005, engagerade oss i EU:s Interreg-projekt: *Kulturell identitet, kulturell kartläggning och planläggning i Öresundsregionen*. På ett deduktivt plan påbörjades således vår teoriinhämtning redan här eftersom vi tidigt inledde en kontinuerlig dialog och samverkan med kulturförvaltningen i Ängelholms kommun för att försöka hitta ett gemensamt fokus och relevant undersökningsområde som skulle gagna bägge parter. Under våren har vi vid åtskilliga tillfällen deltagit i de seminarier och workshops som Interreg-projektet hittills innefattat. Dessa tillfällen har bidragit till inspiration och vägledning till vår uppsats då vi fått chans att möta olika kulturpersonligheter och aktörer inom den kultursamhälleliga forskningen, vilka har givit oss både förslag på litteratur samt råd om hur vi på olika sätt kan förhålla oss till vår åsyftade problemställning. Trots att den deduktiva ansatsen speglar vårt inledande arbete med uppsatsen anser vi att den därefter insamlade empirin, dvs. våra samtal med såväl kulturförvaltningen som våra intervjupersoner, dessutom har hjälpt oss att på ett mer nyanserat sätt söka efter och ta fram ytterligare teorier till vår uppsats samt uppmuntrat oss till skapandet av egna antaganden. Istället för att förespråka användningen av en ansats framför en annan har vi således kombinerat de båda, abduktivt, i vår undersökning. Vi har därefter i vår undersökning valt att fortlöpande varva vår insamlade empiri med de teorier som vi anser ha varit av relevans. Detta då vi tror att det bidrar till att uppsatsens röda tråd synliggörs vilket bör underlätta för läsaren i dennes tolkning av sambanden mellan teorin och empirin.

2.2 Etablerad aktionsforskning

Aktionsforskning är idag ett återkommande begrepp i samband med utveckling av organisationer, såväl inom näringsliv som offentlig förvaltning. Denna metod har sin utgångspunkt i praktiken och verkar för ett samarbete mellan forskare och praktiker samt

²⁰ Rosengren K E. & Arvidson P. *Sociologisk metodik* (Falköping: Almqvist & Wiksell, 1992), Jacobsen D. I. *Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen* (Lund: Studentlitteratur, 2002).

för en forskning som leder till förändring.²¹ Denna form av aktionsforskning där forskaren medverkar i en planerad förändringsprocess genom att leverera kunskaper till myndigheter och intresseorganisationer betecknar Edmund Dahlström som *etablerad aktionsforskning*.²² I samband med aktionsforskning brukar man inom aktionsforskningen hänvisa till en spiralliknande modell där de olika stegen *planera – agera – observera – reflektera* ingår. Ett projekt eller en förändring behöver vidare inte starta med att man planerar något, det kan lika gärna ha sin utgångspunkt i en reflektion som leder till att man vill förändra och därigenom planerar en ny aktion. Hur kan den erhållna kunskapen analyseras och beskrivas? Vad i processen har varit källor till ny kunskap? Aktionsforskning beskrivs vidare som mötet mellan teori och praktik, vilket förenar vetenskapens kunskap och den praktiska kunskapen.²³ Vårt ursprungliga syfte var att i första hand, efter gemensamma diskussioner med Ängelholms kulturförvaltning, undersöka samverkan mellan berörda aktörer som alla på något sätt bidrar till kulturlivet i kommunen. Detta för att försöka ta reda på huruvida det var möjligt att urskönja ett mönster i den allmänt rådande uppfattningen kring vår avsedda problematik. Slutsatser av våra samtal och diskussioner med dessa i flera avseenden skiftande aktörer har lett till tolkningen att det idag finns en del brister i samband med kulturskapandet i kommunen som kan hämma såväl synliggörandet som utvecklingen av det befintliga kulturlivet. Således menar vi att vår planerade undersökning har bidragit till nya reflektioner och kunskaper kring berört fenomen som i sin tur skapar andra kompletterande frågeställningar: Är befintlig kulturell infrastruktur tillräcklig i kommunen idag? Hur kan kulturen synliggöras ytterligare i samhället?

Det problematiska i aktionsforskningsrollen är att forskaren bör vara beredd på att han får tillträde till en organisation där uppfattningarna om vad som är ett problem och inte kan vara olika.²⁴ Vid uppsatsens början saknade vi kännedom om de specifika förhållanden som rådde på de platser där vår undersökning genomförts. Vi visste inte mycket om vilket spel som pågick ”under ytan” och kände inte till specifika aktörers relationer till varandra, vem som umgicks med vem och vem som hade makt och inflytande. Sådan information framgår mycket sällan av en människas position i ett företag eller en organisation. Efter samtal med våra olika respondenter kan vi urskilja ett mönster i att det som bland vissa aktörer betraktas som ett problem ej upplevs som ett problem för andra mer inflytelserika och

²¹ Rönnerman K. (2004), Sahlin I. *Projektets paradoxer* (Lund: Studentlitteratur, 1996).

²² Gerholm L. *Kulturprojekt och projektkultur* (Malmö: Liber, 1985).

²³ Rönnerman K. (2004).

²⁴ Rönnerman K. (2004).

större verksamheter. Vidare har vi efter inblick i de mer interna förhållandena, vidtalade aktörer emellan, förstått att det kan förekomma visst motstånd från många gånger avgörande funktioner inom kommunen vilket kan få förödande konsekvenser för kulturutbudet inom kommunen.

Vidare har forskare och praktiker olika kunskapsintressen. Forskare vill skapa ny kunskap och praktiker vill erhålla den kunskap som kan hjälpa dem att få organisationen att fungera optimalt. I aktionsforskningen förenas dessa kunskapsintressen genom aktionen. Aktionsforskning som metod karakteriseras vidare bl.a av att praktikern tar initiativet och forskaren påbörjar studier som i sin tur leder fram till förslag på lösningar.²⁵ Vi betraktar således vårt samarbete med praktikern, i det här fallet kulturförvaltningen, som en ömsesidig relation där båda parter på ett eller annat sätt gagnas. Sedan vårt första gemensamma möte har vi tillsammans utbytt tankar och förslag kring intressanta och lämpliga undersökningsområden, som vi som enskilda forskare troligtvis inte lika smidigt hade kunnat utveckla på egen hand. Förhoppningsvis kommer vårt arbete att resultera i förnyade perspektiv och förslag på innovativa idéer och lösningar som Ängelholms kulturförvaltning och kommun, och även andra kommuner, kan ta del av och överväga i sitt fortsatta arbete.

2.3 Observation

Att på ett mer systematiskt sätt betrakta vad som händer i vardagen kan ske genom att observera enskilda händelser.²⁶ Observation är vidare ett konkret tillvägagångssätt vid informationsinsamling vad gäller gruppbetående. Metoden är inte beroende av vad människor säger sig göra och tänka utan bygger på vad som *faktiskt* händer, då det är observatören som iakttar vad som sker utifrån ett tredje perspektiv. Observatörens roll kan vidare se ut på många olika sätt och formas utifrån de strategier som denne väljer. Man kan exempelvis välja mellan att göra öppna och dolda observationer och med detta menas till vilken grad undersökningspersonerna är medvetna om att det sker en observation. Observatörens aktiva deltagande tas även i beaktning. Vid en öppen observation är således undersökningspersonerna helt medvetna om observatören och att de medverkar i en studie till skillnad från den dolda då den observerade gruppen ej är medveten om varken

²⁵ Rönnerman K. (2004).

²⁶ Rönnerman K. (2004).

observatörens eller det egna deltagandet. Genom att utföra en öppen observation ges forskaren större frihet att agera utan att behöva dölja sitt mål och syfte och kan således föra anteckningar helt öppet. En styrka i den dolda metoden är istället att observatören kan erhålla icke-tillrättalagd information som annars gått denne förbi.²⁷

För att, inför uppsatsskrivandet, försöka erhålla en allmän uppfattning om hur offentlig inställning till kultur ser ut i Ängelholms kommun och hur man idag väljer att prioritera kulturfrågor deltog vi i ”Allmänhetens frågestund” den 21 mars 2005 i Ängelholm. Information angående denna offentliga frågestund fann vi på kommunens hemsida ett par veckor före avsett möte. Den information som gavs var att allmänheten var välkomna att delta och ställa frågor, förutsatt att man inför mötet skriftligt skickat sina frågor till kommunfullmäktige. Då vår ursprungliga avsikt var att utföra en dold observation valde vi i vår inskickade frågeformulering att vara anonyma (det framgick ej på kommunens hemsida att det var obligatoriskt att lämna ut namn och adress). Vid det aktiva deltagandet kom det dock till vår kännedom att detta val var något som förbryllade styrelsen. Vår valda anonymitet var ej särskilt uppskattad och eftersom adressaten var okänd funderade styrelsen på att helt förbise uppläsning av såväl våra ställda frågor som svar. Då vi offentliggjorde vem vi var och vårt syfte svarade man vidare villigt och gärna på våra frågor. Vår avsedda dolda observation slutade således i en öppen sådan då vi blev tvungna att tillkännage vår närvaro vid mötet. Vid denna tidpunkt reflekterade vi inte över vårt deltagande i sig utan betraktade snarare vår medverkan som en god erfarenhet inför vårt stundande uppsatsskrivande. I efterhand har det dock visat sig att vårt deltagande i ”Allmänhetens frågestund” har uppfattats som både upplyftande och mindre lämpligt. Somliga ansåg att våra frågor var av relevans, inte minst kulturnämnden som var glada över att få komma till tals, medan andra menade att vi inte var välkomna då vi inte tillhör Ängelholms medborgarskara. Vi ställer oss något konfunderade och tveksamma till detta motstånd från kommunstyrelsen, vem skulle vi vända oss till med våra allmänna kulturfrågor kring Ängelholms kulturliv om inte Ängelholms kommun? Varför denna, som vi uppfattar det, misstanke mot utomstående som visar intresse för kommunen?

²⁷ Einarsson C. *Gruppobservationer: teori och praktik* (Lund: Studentlitteratur, 2002).

2.4 Kvalitativ intervju som metod

Vi har valt att nyttja kvalitativa, såväl grupp- som enskilda, djupintervjuer som metod för att uppnå öppna och flexibla diskussioner med våra intervjupersoner²⁸ (läs aktörer inom Ängelholms kultur- och näringsliv, se bilaga 2). Vi betraktar dock inte våra utförda intervjuer som traditionella sådana utan snarare som konstruktiva dialoger där vi som intervjuare anser oss ha, tillsammans med våra intervjupersoners reflektioner, kartlagt rådande inställning till berörd problemformulering samt utvecklat potentiella åtgärder som skulle kunna förbättra samarbetet de olika aktörerna emellan vilket i sin tur skulle kunna leda till ett synligare och utökat kulturutbud i kommunen.

2.4.1 Fokusgrupper

Som vid alla kvalitativa ansatser ger gruppintervjun möjlighet att utveckla ny kunskap om en företeelse eller vidareutveckla problemformuleringar.²⁹ Vid mindre gruppintervjuer upplever många gånger den enskilde individen mindre svårigheter i att öppna sig och känna samhörighet. Ju fler personer som ingår i gruppen desto mindre utrymme ges dock åt varje individ vilket i sin tur medför att det enskilda inflytandet minskar och således också det personliga engagemanget. Vidare är det lättare att vara anonym i en större grupp. Med hjälp av fokusgrupper kan forskaren studera den sociala interaktionen då respondenterna tillsammans resonerar sig fram till antingen en gemensam syn kring en viss problematik eller så uppstår motsatt situation, dvs. att respektive uppfattningar går isär. Man kan således upptäcka såväl konsensus som konflikt under gruppintervjun.³⁰ De gruppintervjuer som vi har utfört, både med två eller tre respondenter per intervjutillfälle, har varit ett försök till att effektivisera respektive stimulera såväl tidsaspekten som kunskapsutvecklingen under samtalet. Med utgångspunkt i vårt berörda problemområde var vi på ett tidigt stadium medvetna om att undersökningen skulle komma att omfatta flertalet intervjuer. Detta för att kunna utföra en så valid och täckande kartläggning som möjligt, varpå beslutet om att genomföra gruppintervju som metod. Det vi upplevde som något negativt med denna metod var att en och annan respondent krävde större utrymme på bekostnad av andra intervjudeltagare och ibland nästintill tog över vår roll som intervjuare. Vi är dock medvetna om att det låg på vårt ansvar att avbryta och styra upp samtalet vid eventuella

²⁸ Jacobsen D.I.(2002).

²⁹ Jacobsen D.I.(2002).

³⁰ Wibeck V. *Fokusgrupper* (Lund: Studentlitteratur, 2000).

utsvävningar. Överlag fann vi gruppintervjun som en god empirisk tillgång då det i samband med åtskilliga intervjutillfällen i samarbete skapades ny kunskap och nyanserade idéer om hur man kan samverka och förbättra kulturlivet inom kommunen. Vidare upptäckte vi att det finns en samstämmig önskan om att inrätta en mötesplats där kommunens kulturellt aktiva aktörer kan mötas för diskussion och samarbete. Huruvida denna mötesplats ska vara av fysisk, i form av ett eventuellt kulturhus, eller virtuell karaktär, dvs. ett diskussionsforum på Internet, är man dock ej helt överens om. Således finns det konsensus rörande berörd problematik men en viss konflikt i samband med hur problemet kan åtgärdas.

Efter utförda intervjuer kan vi konstatera att den kvalitativa intervjun är en komplex men givande metod att arbeta med. Tydliga fördelar med denna metod är enligt oss att risken minimeras för feltolkningar då tillfälle ges att korrigera dessa direkt både hos informanten och intervjuaren. Dessutom ger metoden möjlighet att ställa följdfrågor och på så sätt kan mer uttömmande svar erhållas. Vi anser även att intervjun som metod kan ge informanten känslan av att känna sig utvald och betydelsefull istället för att bara vara en i mängden. Detta tror vi ger ett mer personligt engagemang från intervjupersonens sida som kan vara till vår fördel. Nackdelar som vi kan urskönja med metoden är att informanten kan känna sig utlämnad, vilket i sin tur kan leda till att denne känner sig pressad att svara korrekt och framstå i positiv dager i intervjuarens ögon. Detta har tydligt framgått under våra intervjuer med politiskt engagerade, då vi upplevde det som att dessa respondenter många gånger kände sig bundna till att svara utifrån sitt politiska intresse. Detta trots att den personliga åsikten ibland ej alltid stämde överens med det berörda partiets inställning. Vi anser vidare att vår kvalitativa empiri återspeglar en stor bredd vad gäller kulturintressenter inom Ängelholms kommun då vi varit i kontakt med alltifrån ideella eldsjälar till privata vinstdrivande företag samt kommunala representanter. Vi menar därför att validiteten i vår undersökning, åtminstone ur kulturarbetarens synvinkel kan betraktas som god. Huruvida det redovisade resultatet stämmer överens med övriga medborgares uppfattning om kulturliv och samverkan inom kommunen låter vi dock vara osagt. För att kunna genomföra en sådan omfattande kartläggning skulle det krävas ett större utrymme än det som vi förfogar över, främst ur ett tidsmässigt perspektiv.

2.5 Urval och kulturindustriella analysverktyg

Vid val av respondent finns det olika kriterier eller angreppssätt för själva urvalet, bl.a. kriterieurval. Detta innebär att ett antal kriterier för intervjupersonen sätts upp med koppling till syftet. Vidare kan man konstatera att ju större urvalet är, desto mindre blir felmarginalen.³¹ Vi har i uppsatsens senare del valt att sammanfatta och utveckla berörd problematik med utgångspunkt i nätverksteori och en modell som behandlar klusterfenomenet. Detta för att ytterligare åskådliggöra undersökt problemområde ur ett betonat framtidsinriktat perspektiv. Orsaken till att vi väljer att presentera nätverksperspektivet tillsammans med berörda teorier under ett tidigt skede i uppsatsen är för att vi vill få läsaren att tänka i termer av kulturindustriella nätverk i samband med den allomfattande kommunens kulturarbete. Detta eftersom vi menar att samtliga aktörer som deltagit i vårt arbete och all den problematik vi behandlat kan samlas inom ramarna för ett kulturindustriellt nätverk. De kriterier vi ställde på våra respondenter var således att man skulle ha en koppling till och/eller på något sätt bidra till skapandet av kultur inom kommunen och att samtliga skulle vara engagerade antingen ur: ideellt, privat eller offentligt syfte. I samband med den kulturindustriella klusterdynamiken finns det idag ej några utförliga studier kring detta fenomen. Således blir kapitel 8 som behandlar klusterteorin i första hand en ansats till att försöka applicera klustermodellen på kulturverksamheterna i kommunen.

Det är av betydelse att både den enskilde aktören och verksamheten som anser sig ha en koppling till ett specifikt nätverk tar del av detta för att kunna tillgodogöra sig all information, kultur och finansiella resurser som flödar inom dess gränser. Vidare bygger det fungerande nätverket på såväl självständighet som ömsesidiga relationer de berörda parterna emellan.³² Nätverksperspektivet anger vidare hur individer utvecklar nya idéer, attityder till och syn på omvärlden. Organisationens förväntningar är således något som skapas i de relationer verksamheten ingår i och därmed i dess nätverk. Det uppstår med andra ord en socialisering i nätverket där bestämda världsbilder blir legitima medan andra blir underordnade och illegitima.³³ Vidtalade respondenter i det kulturindustriella nätverket bildar utifrån respektive verksamhetskaraktär mönster genom att de tilldelar varandra olika roller, på detta vis tydliggörs den kulturella maktfördelningen genom att vissa verksamheter

³¹ Jacobsen D.I. (2002).

³² Jönsson C., Tägil S. & Törnqvist G. (2000).

³³ Nygaard C. & Bengtsson L. *Strategizing – en kontextuell organisationsteori* (Lund: Studentlitteratur, 2002).

betraktas som överordnade och legitima medan de underordnade ges mindre inflytande. Vilken roll besitter den offentliga aktören och hur förhåller sig denne till övriga verksamheter inom det kulturindustriella nätverket?

Klusterteorin förklarar att företag växer i vissa geografiska regioner av andra skäl än bara rent ekonomiska. Företag som etablerar sig i ett område där liknande företag redan finns kan dra fördel av en utvecklad infrastruktur och en miljö som stimulerar till innovation.³⁴ Således bygger beständig innovationskraft på ett samspel med omgivningen. Vidare har Porter's diamantmodell sin utgångspunkt i analysen av nationellt baserade branschkluster³⁵ och vi har i kapitel 8 nyttjat klusterdiamanten som analysverktyg i samband med den kulturindustriella branschens potentiella konkurrensförmåga. Vad har den mindre kommunen att erbjuda i förhållande till större närliggande kommuner?

Då vi som intervjuare ursprungligen var tämligen obekanta med kommunens kulturutbud kom vi genom kulturförvaltningens utvecklingssekreterare Susann Toft i kontakt med flertalet av våra respondenter. För att komplettera vårt urval med en vinstdrivande representant inom näringslivet i kommunen kontaktade vi själva F10 Vasallen AB. Efter artiklar i lokala dagspressen (läs Helsingborgs Dagblad och Nordvästra Skånes Tidningar) rörande såväl det övergripande EU-projektet som vår uppsats kom vi i kontakt med ytterligare aktörer som på eget initiativ gärna ville medverka vid något av våra intervjutillfällen. Trots tidsbrist och redan omfattande intervjuschema ansåg vi det viktigt att ge även dessa personer möjlighet att ventilerat tankar och åsikter kring berörd problematik. De respondenter som vi kom i kontakt med p.g.a. visad uppmärksamhet från media fick oss vidare att fundera kring sammansättningen av det ursprungliga urvalet av intervjupersoner. Var vårt första urval tillräckligt mångfacetterat? Hade vi kunnat utföra en tillräckligt valid kartläggning över kulturlivet och befintlig samverkan inom kommunen idag med hjälp av enbart de ursprungliga respondenterna?

2.6 Intervjuguide

Den halvstrukturerat utformade intervjuguiden omfattar en rad teman och förslag till relevanta frågor och skapar tillfälle att, under intervjuens gång, omformulera frågorna och

³⁴ Nordin S. *Kluster och turism* (Östersund: ETOUR, 2004).

³⁵ Lindqvist G., Malmberg A. & Sölvell Ö. *Svenska klusterkartor – En statistisk inventering av kluster i Sverige 2002*.

dess ordningsföljd om så önskas.³⁶ Vikten av att formulera och avgränsa det övergripande temat och dess underteman så kort och koncist som möjligt är av stor betydelse vid utformningen av intervjuguiden. Det är även av relevans att temana följer en viss struktur. Detta för att på bästa sätt förmedla budskapets mening i intervjun.³⁷ Det är dessutom viktigt att ha ett kritiskt förhållningssätt till intervjuguiden under hela processen. Av relevans är också att formulera övergripande frågor som inte är för konkreta utan ger möjlighet till spontana följdfrågor vid intervjutillfället. För att få dynamisk relevans bör intervjuaren formulera korta och enkla frågor som uppmuntrar till ett positivt samspel så att samtalet hålls flytande och informanten känner sig motiverad att berätta om sina erfarenheter och känslor. Utöver dynamisk relevans bör frågorna även ha tematisk relevans som går att koppla till temat.³⁸

Under utformningen av våra halvstrukturerade intervjuguides tog vi ovanstående aspekter i beaktning. Vi inledde med att utveckla våra syften och övergripande teman och fortsatte därefter med formulerandet av underteman. Vid utformningen av vår första intervjuguide, som vi hade som underlag i vår intervju med ideella aktörer, försökte vi skapa enkla och koncisa frågor som direkt gick att koppla till vårt huvudtema. Vi hade också i åtanke att frågorna skulle vara av varierande slag. Efter första utkastet av intervjuguiden gick vi tillbaka för att kritiskt granska den då vi förstod vikten av att placera ordningsföljden på underteman på ett strategiskt vis. De viktigaste frågeställningarna skulle således ej behöva ske under stressiga och tidsknappa omständigheter med kortfattade svar som resultat. Under intervjuperiodens gång erhöll vi viss kritik från våra respondenter då vissa upplevde våra frågor som alltför akademiska och svårtillgängliga. Med detta i åtanke försökte vi således efterhand förtydliga och anpassa en del frågor under resterande intervjutillfällen. I samband med våra politiskt engagerade respondenter valde vi att bearbeta den befintliga intervjuguiden något för att komplettera med frågor med ytterligare fokus kring kultur och samhälle.

³⁶ Kvale S. *Den kvalitativa forskningsintervjun* (Lund: Studentlitteratur, 1997).

³⁷ Jacobsen J.K. *Intervjun, konsten att lyssna och fråga*. (Lund: Studentlitteratur, 1993).

³⁸ Jacobsen J.K.(1993), Kvale S. (1997).

2.7 Val av miljö

Under intervjutillfället är det upp till intervjuaren att skapa en kontakt som medför att samtalet mellan intervjuaren och intervjupersonen utvecklas till en mer personlig konversation. Intervjuaren ansvarar för att atmosfären upplevs som öppen, bekväm och förtrolig för intervjupersonen. Den goda kontakten skapas och upprätthålls genom visad uppmärksamhet, intresse, förståelse och respekt från intervjuarens sida.³⁹ Vidare uppfattar inte intervjuaren och intervjupersonen alltid intervjuplatsen på samma sätt och de flesta intervjuplatser har både för- och nackdelar. Huvudsaken är att man vid analysen av materialet resonerar kring vilken inverkan platsen kan ha haft på intervjun.⁴⁰

Då vi till en början inte var så väl bekanta med Ängelholm som stad var vi tacksamma då kulturförvaltningen var vänliga nog att förse oss med en intervjuplats, ett mindre konferensrum på stadsbiblioteket i Ängelholm, där flertalet av våra intervjuer således tog plats. Inledningsvis betraktade vi denna intervjuplats som en kravlös och neutral mötesplats då vi vistades i en, för allmänheten, öppen miljö. I samband med vår fortlöpande undersökning har vi dock efterhand ställt oss något frågande till huruvida opartisk denna mötesplats egentligen är. Främst med tanke på att det under arbetets gång har visat sig att biblioteken i många sammanhang spelar en avgörande, och knappast objektiv, roll i kommunens kulturliv. Huruvida detta har påverkat respondentens svar positivt eller negativt är svårt att säga, men eftersom diskussionen kring biblioteken och dess inflytande som kulturbärare i kommunen har präglat samtliga utförda intervjuer kan vi inte låta bli att reflektera över dessa kulturinstitutioners betydelse och makt i samband med val av miljö och intervjuplats. Vidare har vi även utfört ett antal intervjuer på respektive respondenters arbetsplatser på deras initiativ. Vi upplevde inte detta som något större problem då vi vid varje tillfälle satt avskilt, antingen i något mindre konferensrum eller på respondentens kontor, där vi kunde tala fritt utan störningar eller avbrott. Man kan vidare reflektera över huruvida den insamlade informationen hade kunnat leda till ett annat resultat i samband med en neutralare intervjuplats. Vi ställer oss dock tveksamma till detta då det i samband med dessa intervjuer snarare handlade om tidsbrist från respondentens sida än behovet av den egna bekanta och ”trygga” miljön. Denna slutsats ser vi som befogad då berörda respondenter i detta fall är personer som innehar höga positioner inom politik och näringsliv.

³⁹ Kvale S. (1997).

⁴⁰ Trost J. *Kvalitativa intervjuer* (Lund: Studentlitteratur, 1997).

3. Organisering i offentlig miljö

Organisationer är planmässigt inrättade strukturer som skapats av en individ eller grupp med ett medvetet syfte att förverkliga vissa mål som ligger i ledningens intresse och står ofta i motsats till andra intressen. Organisationer nyttjas av olika aktörer som medel för rationella och planerade strävanden och är vidare till för att utföra arbete och bedriva produktion som kan karakteriseras av såväl materiell (konkreta produkter) som immateriell (abstrakta tjänster) art.⁴¹ Vi har under detta avsnitt för avsikt att redogöra för kulturförvaltningens roll och förhållande till den övergripande offentliga organisationen i kommunen för att därefter, i nästföljande kapitel i en utförligare intressentanalys, beskriva andra berörda kulturverksamheter som verkar inom kommunen idag. Hur kan en kreativ eldsjäl förhålla sig till och verka i den byråkratiska organisationen? Hur ser kulturnämndens rådande resursfördelning ut i kommunen och bör utrymmet för det politiska inflytandet begränsas?

Den byråkratiska organisationsstrukturen kännetecknas enligt Max Weber av en hierarkisk uppbyggnad med tydligt avgränsade och definierade arbetsuppgifter samt ett centraliserat beslutsfattande. Vidare framhåller Weber storleken och komplexiteten hos en organisation som bidragande orsaker till dess byråkratisering.⁴² All kontroll och styrning sker uppifrån och utifrån den position man har inom hierarkin tilldelas man ansvar och befogenheter. Strukturen betraktas dessutom som standardiserad med fasta regler och rutiner för att garantera att organisationens intressen upprätthålls.⁴³ Som offentlig aktör utgör kommunen en hierarkiskt uppbyggd samt byråkratiskt präglad organisation där beslut och verkställande sker genom flera instanser innan resultat kan uppvisas. Den underordnade kulturförvaltningen lyder under kulturnämnden och har till uppgift att ge underlag för och verkställa nämndens beslut. Det är således kulturnämnden som ansvarar för kommunens

⁴¹ Abrahamsson B. *Organisationsteori: moderna och klassiska perspektiv* (Lund: Studentlitteratur, 2000).

⁴² Abrahamsson B. (2000).

⁴³ Wahl A. et al *Det ordnar sig* (Lund: Studentlitteratur, 2001), Holmblad Brunsson K. *Organisationer* (Lund: Studentlitteratur, 2002).

åtaganden vad gäller kulturell verksamhet och målsättning gällande kommunens kulturpolitik. En intermediär aktör som opererar kulturnämnden och kommunfullmäktige emellan är kommunstyrelsen som är det verkställande organet och ansvarar för övergripande samordning och planering av kommunens verksamhet. Överst i hierarkin finner man kommunfullmäktige som är kommunens högsta beslutande organ och det är här som bl.a. de kulturpolitiska målen för den kommunala verksamheten bestäms.⁴⁴ Organisationsschemat med dess något komplexa utformning är vidare ett försök från organisationens ledning att skapa struktur och sammanhang (se bilaga 3). Dock inordnas inte den fullständiga verkligheten under detta förenklade strukturschema. Diverse informella grupperingar uppstår: personer som enligt schemat inte alls förväntas ha en relation till varandra umgås kanske flitigt medan de som är tänkta att samarbeta med varandra kanske är involverade i svåra konflikter. Konflikter är överhuvudtaget något som saknas i det rationella schemat men som rimligtvis bör ges plats i en organisationsteori vars syfte är att återge verkligheten. Organisationsteorin måste således kunna hantera såväl den informella som den formella processen för att kunna ge en god förståelse om hur de bägge samverkar.⁴⁵

3.1 En kreativ eldsjäl i offentlig tappning

Med utgångspunkt i ovanstående: hur kan en kreativ eldsjäl förhålla sig till och verka i den offentliga organisationen? Eldsjälen har ett brinnande engagemang för den uppgift som denne åtagit sig och förknippas ofta med beteckningar som förnyare, förändrare, entreprenör, innovatör, kreativ överskridare etc. Gemensamt för ovanstående associationer är den positiva värdeladdningen och att bli betraktad som en eldsjäl är således något positivt och begreppet används gärna för betydelsefulla personer i en verksamhet.⁴⁶ Ängelholms kulturchef Christer Carls betraktar delvis sin mellanchefsposition i den offentliga organisationen som en tillgång då detta ger honom tillfälle att kommunicera med och nå ut till alla nivåer inom kommunens organisation. Det som Carls upplever som mest frustrerande i sin rådande position som mellanchef är all den byråkrati som belastar honom emot hans vilja i form av all planering och målsättning som hans överordnade beslutar om. Detta planeringsarbete tillsammans med fattade beslut ger många gånger ej önskvärda

⁴⁴ www.engelholm.se, 050320.

⁴⁵ Abrahamsson B. (2000).

⁴⁶ Sahlin I. (1996).

resultat då verkställandet och implementeringen av planeringsarbetet ej alltid genomförs, framförallt inte under en rimlig tidsram. För att effektivisera arbetsmetoder föreslår Carls att man tillåts agera mer och planera mindre eftersom man befinner sig i en organisation som arbetar med kreativitet och idéer som ska kanaliseras in i verkligheten.⁴⁷

Hur stort kreativt och innovativt utrymme kan man vidare förvänta sig inom en offentligt styrd verksamhet? Företaget, den kommunala verksamheten, kyrkan och fackförbundet är alla olika organisationer som verkar för att uppnå sina respektive syften: att främja konsumtion genom produktion av varor, att värna om medborgarna, bistå med andliga värderingar samt sätta upp kollektivavtal för den anställdes trygghet. Spontanitet är inte alltid en självklar egenskap i samband med dessa verksamheter. Dock är atmosfären och kreativiteten i organisationer i hög grad beroende av att organisationslivet ger utrymme för spontanitet och impulsivitet.⁴⁸ Vi menar att detta paradoxala tillstånd som den offentliga organisationen befinner sig i, kan hämma den kreativa spontaniteten för såväl Carls som för andra eldsjälar som drivs av inre starka övertygelser men som inte alltid får önskad respons i det offentliga sammanhanget. Vidare menar vi att det offentliga och byråkratiska planeringsarbetet i den kommunala verksamheten vanligtvis förknippas med tröghet, inte minst vid förändring av rutiner och utveckling av nya arbetsmetoder, vilket delvis förklarar svårigheten i att fullt ut uppmuntra det spontana och kreativa initiativet. Trots detta resonemang kan det dock uppstå viss frustration och en hämmande känsla hos de chefer som på de enskilda enheterna hamnar i någon form av mellanposition med tryck både under- och ovanifrån. Mellanchefer som i det här fallet befinner sig i en brett förgrenad hierarki kan då uppleva känslan av maktlöshet.⁴⁹ Vidare förklarar Carls att arbetet inom offentliga och byråkratiska ramar försvårar möjligheter till ett effektivt agerande och genomförande av den enskilda förvaltningens mål. För att vidareutveckla detta drar Carls paralleller till tidigare erfarenheter av rollen som mellanchefer inom den danska offentliga sektorn. Han upplever det som att mentaliteten i Danmark skiljer sig på så sätt att man snarare agerar än planerar under effektivare förhållanden och att synen på kultur släpar efter i det svenska samhället i förhållande till andra länder i EU. I det danska klimatet upplevde Carls att han lättare kunde driva och få igenom samt uppfylla uppsatta förslag och delmål eftersom beslutsprocessen var mindre ”trögflytande” och tidskrävande. Vidare uppfattade

⁴⁷ Carls C. Intervjutillfälle 050304.

⁴⁸ Abrahamsson B. (2000).

⁴⁹ Wilson F. *Organisation, arbete och ledning* (Malmö: Liber, 2000).

han sin mellanposition som mer betydelsefull då han i större utsträckning uppmuntrades till eget initiativtagande och genomdrivande av idéer i jämförelse med nuvarande situation.⁵⁰ Efter samtal med Carls gav han oss, trots sin roll i den offentliga verksamheten, intrycket av att vara en så kallad eldsjäl eller innovatör som på alla sätt brinner för kultur, såväl yrkesmässigt som privat. Med stark envishet och övertygelse vill han utveckla och förstärka kulturlivet genom olika projekt och med hjälp av diverse kulturella arrangemang, något som inte alltid stämmer överens med ledningens visioner och intressen. Åtminstone inte ur ett ekonomiskt perspektiv. Om den intensiva eldsjälen ständigt möts av motstånd: vad kan detta på sikt få för konsekvenser för kulturen i samhället?

3.2 Konsten att värdera kultur i ekonomiska termer

Bestämningarna av byråkratibegreppet och bedömningarna av byråkratins samhällliga funktioner och politiska roll är en mångskiftande företeelse som innehåller diverse tolkningar. En tolkning är byråkrati som ett styrelsesystem som så fullständigt behärskas av tjänstemän att deras makt sätter vanliga medborgares frihet på spel. Det finns vidare gemensamma tankegångar om hur organisationen som en struktur styr och reglerar individuella beslut till helhetens bästa och hur denne begränsar individens valmöjligheter.⁵¹ Ett grundläggande problem i samband med vertikal kommunikation uppåt leder till att hierarkin undertrycker kommunikation och social samverkan mellan under- och överordnade. Vidare kan personliga ambitioner och privata mål påverka den information som vidarebefordras till underordnade. En konsekvens av detta kan vara att man i första hand vill gynna sina privata intressen framför organisationens bästa.⁵² Kulturnämndens ordförande i Ängelholm, Birgitta Olsson poängterar att den utpräglade biblioteksverksamheten i kommunen är något som hon är mycket stolt över. För henne börjar kulturen i den lilla skalan med böcker och menar vidare att det är en del av kulturen som når ut till alla.⁵³ Vad kan denna personliga inställning till kultur få för konsekvenser i samband med det övriga kulturutbudet i kommunen?

⁵⁰ Carls C. Intervjutillfälle 050304.

⁵¹ Abrahamsson B. (2000).

⁵² Jacobsen D.I. & Thorsvik J. *Hur moderna organisationer fungerar* (Lund: Studentlitteratur, 1998).

⁵³ Olsson B. Intervjutillfälle 050503.

Organisationens mål och visioner är vidare tänkta att återge en potentiell framtidsbild, ange riktlinjer för organisationens aktivitet samt verka som en legitimitetskälla.⁵⁴ Kulturnämndens framtagna kulturplan, som sträcker sig mellan år 2003 till 2006 ska fungera som vägledning och rättesnöre för utvecklingen av den fullständiga kulturpolitiken inom kommunen under innevarande mandatperiod.⁵⁵ Kulturnämndens övergripande mål för det totala kulturlivet i Ängelholms kommun syftar idag till att huvudbiblioteket tillsammans med de elva filialbiblioteken ska verka som kultur- och informationscentra i samtliga delar av kommunen. Bibliotekens tre huvudsakliga områden är kultur, information och utbildning och det handlar således om att erkänna bibliotekens funktion både som dynamiska kunskapsbanker, samlingspunkter och även kulturella center.⁵⁶ Kompletterande mål är vidare att, inom det allmänna kulturområdet, utveckla kulturverksamheten för alla kommuninvånare med utgångspunkt i huvudbiblioteket och filialerna. Denna kulturverksamhet syftar till alla former av kulturella yttringar som litteratur/information, konst, musik, dans, teater och film.⁵⁷ Kulturnämnden i Ängelholm har idag en budget på dryga 25 miljoner kr varav ca. 18 miljoner går till biblioteksverksamheten.⁵⁸ (se bilaga 4) Det bör även tilläggas att kulturnämndens tilldelade ekonomiska resurser till stor del används till finansiering av lokalyra och löner medan 4-7% i kulturbudgeten är rörlig, menar Olsson.⁵⁹

Vidare utgör verksamhetens mål och visioner ett underlag mot vilket man kan mäta organisationens effektivitet. Ett problem som kan uppstå i samband med fullföljande av en målsättning är att man finner de allmänna målen så diffusa att man inriktar sitt arbete på aktiviteter vars effekter är lätta att kontrollera och mäta. En betydande risk i samband med detta blir att organisationen prioriterar aktiviteter som är konkreta och mätbara vilket sker på bekostnad av mål som är av mer abstrakt karaktär och för vilka kriterierna på framgång är mer oklara.⁶⁰ I samband med kulturverksamheten kan besökssiffran utgöra ett konkret nyckeltal men som dock många gånger betraktas som ett ofullständigt mått. Kulturell mångfald, nyskapande, bevarande av kulturarv, kreativitet och spelglädje är andra minst lika viktiga mål som kulturinstitutionerna bör eftersträva.⁶¹ Ängelholms kommun väljer idag att

⁵⁴ Abrahamsson B. (2000).

⁵⁵ www.engelholm.se, 050320.

⁵⁶ Muren A. (1994).

⁵⁷ www.engelholm.se, 050320.

⁵⁸ Ängelholm kommuns Årsredovisning 2004.

⁵⁹ Olsson B. Intervjutillfälle 050503.

⁶⁰ Abrahamsson B. (2000).

⁶¹ Muren A. (1994).

övervägande satsa på och stödja den institutionella biblioteksverksamheten, framför den levande kulturen. Har detta att göra med att man inom denna kulturinstitution under mer konkreta förhållanden kan mäta och analysera utfallet med hjälp av nyckeltal som exempelvis utlån och besöksantal? Om så är fallet, hur påverkar detta såväl det befintliga kulturutbudet som den individuella valmöjligheten i samband med de levande kulturaktiviteterna? Skulle detta problem reduceras i en privatiserad kulturverksamhet?

3.3 Att privatisera offentlig kulturverksamhet

Bör utrymmet för politiskt beslutsfattande begränsas? Idag har allt fler kommuner i Sverige valt att reducera den offentliga makten vilket innebär att man inom vissa områden lägger ut på entreprenad och bolagiserar offentlig service.⁶² Under den ekonomiska krisen på 1990-talet ökade kraven på insyn i kulturverksamheten. Kommuner och landsting ville inte längre tillskjuta pengar till något utan att veta vad man fick i gengäld då man inte hade en klar bild över vad man betalade för. Detta har i en del kommuner resulterat i bolagisering av exempelvis kulturverksamheter. Ett exempel är Malmö som år 1999 valde att samla flera av sina kulturverksamheter i moderbolaget Kulturkoncernen i Malmö. Denna koncern innefattar verksamheter som Malmö Opera och musikteater, Malmö Dramatiska teater, Malmö Symfoniorkester samt Skånes dansteater. Med bolagisering undviker man vidare direkt politisk inblandning då verksamheten styrs genom ägardirektiv till styrelsen.⁶³ Ett annat förslag som uppkommit i samband med Dunkers kulturhus i Helsingborg är att privatisera kulturhuset. Förespråkare menar att en entreprenör skulle locka fler besökare och att Dunkers lednings kulturintresse ej alltid stämmer överens med allmänhetens. Detta vill man komma ifrån så att det blir ett bredare utbud istället för en nischad finkultur.⁶⁴

Den offentliga organisationsledningen utgörs vidare av folkvalda politiker som inom kommunfullmäktige har beslutanderätt under den treåriga mandatperioden. Detta är enligt oss alldeles för kort tid för att kunna uppmuntra till ett långsiktigt agerande. Vi tror att dessa tillträdde tjänster kan skapa incitament till att prioritera egna intressen framför organisationens. Genom att på kort sikt ge företräde åt de egna målen kan det i värsta fall leda till att kommunens långsiktiga framtidsplaner förbises. För att undvika detta scenario

⁶² Nilsson S. (2003).

⁶³ www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_9329068.asp, 050415.

⁶⁴ Svensson T. *Förslag driva Dunkers privat*, Helsingborgs Dagblad 050412.

kan man i större utsträckning delegera ut ansvar och en stor del av beslutsfattandet på icke-politisk nivå. Detta inte minst för att värna om kommunens välmående och samhällsutveckling på lång sikt. Else Ekblom, f.d. ordförande i Ängelholms kommunstyrelse, är en av flera vidtalade respondenter som anser att kulturen får alldeles för lite utrymme. För att sitta i kulturnämnden måste man vara intresserad av så mycket mer än kultur och man måste ha ett politiskt intresse. Det handlar inte bara om att tycka att det är roligt att gå på konserter och man ska inte heller enbart tala om kultur i ekonomiska termer, att det lönar sig rent ekonomiskt, för kultur lönar sig på andra sätt. Kultur utvecklar människan, förklarar Ekblom.⁶⁵

Ett problem som kan uppstå i samband med privatisering av den offentliga kulturverksamheten är den legitimitetsfunktion som kan gå förlorad. Vi menar att många verksamheter kan erhålla viss legitimitet genom det kommunala stödet, inte minst verksamheter vars aktiviteter är av kulturell prägel. Således utgör det offentliga stödet, såväl det ekonomiska som det emotionella, en avgörande legitimitetsfunktion för kulturlivet och återspeglar många gånger den synligare delen av det befintliga kulturutbudet i kommunen. Ett exempel där det kommunala stödet utgjort och fortfarande utgör en betydelsefull legitimitetskälla är i samband med Jazzfestivalen i Ängelholm som i år arrangeras för tredje året i rad. Efter två lyckade festivaler, med stort visat intresse från allmänheten, kommer man i år för första gången att ta inträde för arrangemanget och därmed har man till skillnad från föregående år ett uttalat vinstintresse. Genom det ekonomiska stödet från kommunen har festivalen under dessa tre år byggt upp en legitimitet som förhoppningsvis möjliggör ett i fortsättningen mer självständigt arbete som inte är lika beroende av det ekonomiska stödet från kommunen. Dock kommer det offentliga engagemanget fortfarande existera men av annan karaktär, menar kulturnämndens Birgitta Olsson.⁶⁶

⁶⁵ Ekblom E. Intervjutillfälle 050412.

⁶⁶ Olsson B. Intervjutillfälle 050503.

4. Den kulturella maktfördelningen

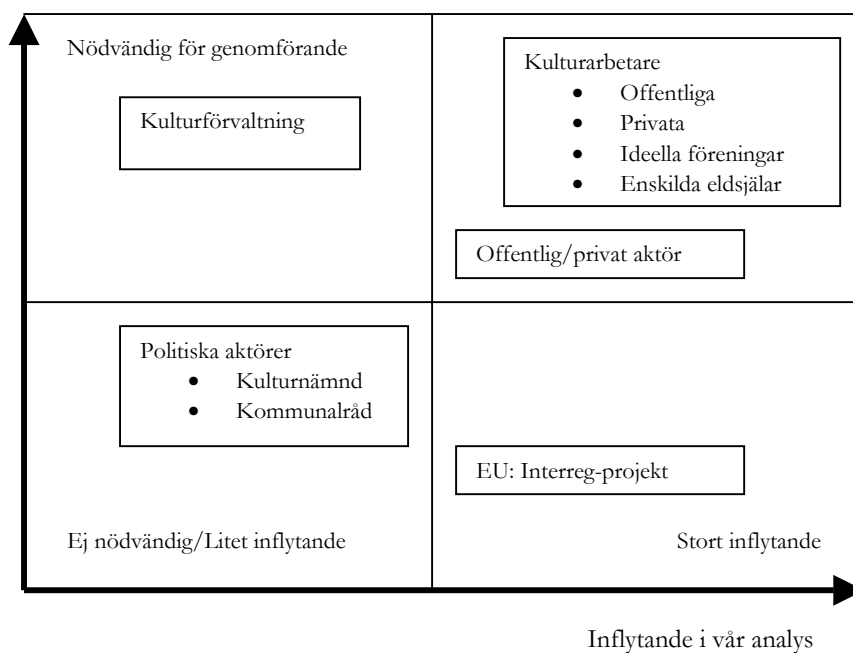
I ovanstående kapitel har vi redogjort för den enskilda offentliga kulturverksamheten och dennes roll i samt relation till den överordnade offentliga organisationen i kommunen. Då förekommande roll- och maktfördelning många gånger kan uppfattas som otydlig och komplex anser vi det vidare nödvändigt att utföra en övergripande intressentanalys över berörda aktörer som har någon form av anknytning till kommunens kulturliv. Då kulturverksamheter kan stimuleras genom samarbete mellan offentliga, privata och ideella initiativ anser vi att det blir av betydelse att förklara och förtydliga vår tolkning av rådande förhållanden inom berörd problematik, inte minst för läsarens skull.

I nedanstående citat beskriver Ängelholm kommuns styrelseordförande Hans Wallmark kommunens rådande kulturpolitik som vi därefter behandlar i vår intressentanalys:

Ängelholms kulturpolitik kan idag anläggas utifrån flera perspektiv. Det snäva är ju att det finns en kulturplan som är framtagen av förtroendevalda och det gäller ju då främst de personliga resurserna som vi, i kommunen, går in med. Sedan finns det ju givetvis också en kulturpolitik i den form av föreningar och privatpersoner och därmed tycker jag att vi har ett ganska aktivt kulturliv med många föreningar. Så på så sätt finns det en aktiv kulturpolitik både utifrån förtroendevalda men också från privata initiativ.⁶⁷

⁶⁷ Wallmark H. Intervjutillfälle 050506.

Medverkande i vår analys

Figur 2: Intressentanalys

4.1 Privata aktörer i kultur- och näringsliv

Den offentliga sektorns mål kan många gånger uppfattas som kontinuerliga vilket leder till att det blir svårt att fastställa när målet är uppfyllt. Detta kan i sin tur innebära svårigheter att mäta graden av måluppfyllelse och resultat. Offentliga organisationer måste i större utsträckning än privata utforma mål som kan uppfyllas under kostnadseffektiva omständigheter. Generellt undviker privata företag att satsa på mindre lönsamma och intressanta projekt medan det till viss del är offentliga organisationers uppgift att tillgodose samtliga intressegrupper inom kommunen.⁶⁸ F10 Vasallen är en rikstäckande koncern med flera dotterbolag, från Kiruna till Ystad. Koncernen är statligt ägt men bedrivs som ett privat publikt bolag med vinstintresse. Uppdraget syftar till att köpa upp gamla regementeområden om inte kommunen har intresse av att köpa upp dem, vilket således innebär att det inte uppstår någon konkurrens mellan F 10 Vasallen och kommunen. En annan uppgift syftar till att, i samarbete med kommunen, utveckla dessa nedlagda regementen och försöka fylla dem med verksamheter. F10 Vasallen är beläget i utkanten av Ängelholm och parkområdet innefattar en öppen anläggning som enligt VD:n Mats Andersson skulle vara en utmärkt plats att förlägga diverse kultur- och idrottsaktiviteter.

⁶⁸ Jacobsen D.I. & Thorsvik J.(1998).

Området har vidare definierats utifrån olika karaktärer (se bilaga 5). Den norra delen, som är belägen närmast flygplatsen, är ett typiskt industriområde där man kan få in en diversifierad flygverksamhet och här finner man även flygvapnets museum. Det nordvästra området kan vidare betraktas som en kulturdal. Här har man försökt att vara kreativ, man har ansökt om bygglov för en träningsanläggning och det är mycket möjligt att man väljer att utveckla detta tillsammans med något annat företag. F10 Vasallen är dessutom i kontakt med konstnärsföreningar då man har en byggnad som man skulle vilja utveckla och hyra ut till aktiva konstnärer som på så vis alltid skulle ha tillgång till en öppen och levande konsthall.⁶⁹ Då F10 Vasallen i samband med sin områdesutveckling och lokaluthyrning ingår i ett samarbete med kommunen anser vi att företaget blir av relevans i vår intresseanalys, eftersom de själva har uttryckt sitt intresse för kulturverksamheter på området. En annan aktör som är av privat-offentlig karaktär är Ängelholms Näringsliv AB (ÄNAB) som ägs gemensamt av det lokala näringslivet och Ängelholms kommun som båda finansierar verksamheten till lika delar och i bolagets styrelse sitter således både representanter från såväl näringsliv som kommun. ÄNAB:s syfte är att främja företagsamheten i regionen och vara en plattform för erfarenhetsutbyte såväl mellan företag som mellan företag och kommun och är ej av vinstdrivande karaktär. Vidare ska man skapa och utveckla nätverk för regionens företag och åstadkomma ett tillväxtvänligt klimat för etablering av nya företag. Man engagerar sig således i frågor som ökar attraktionsvärdet för kommunen som etablerings- och bostadsort: frågor rörande infrastruktur, högre utbildningar samt tomter för bostäder och näringsliv.⁷⁰ En av ÄNAB:s kommunala representanter, Benth Jensen, menar att ÄNAB är inget mer än sina medlemmar och kommer således inte i kontakt med kulturlivet som organisation i något större omfattning. Kulturen diskuteras inte heller i ÄNAB:s styrelse och man har ingen avsikt att vara bärare av kulturprojekt.⁷¹ Blir dock inte ÄNAB med sin målsättning att främja näringslivet en indirekt kulturrelaterad aktör?

⁶⁹ Andersson M. Intervjutillfälle 050415.

⁷⁰ ÄNAB – broschyrmaterial 2005.

⁷¹ Jensen B. Intervjutillfälle 050413.

4.2 Kulturskapare i offentlig och ideell regi

Bibliotek, musikskolor och museer etc. skulle inte kunna existera utan en fullständigt eller åtminstone dominerad offentlig finansiering.⁷² I samband med tidigare diskussion kring kulturnämndens budget har vi redan berört biblioteksverksamhetens roll i Ängelholms kulturliv. En annan inflytelserik och uppskattad aktör inom den offentliga organisationen är den kommunala musikskolan. Denna verksamhet är frivillig och vänder sig till barn från tre år och uppåt. Därutöver bedrivs orkester-/ensemble- och körverksamhet. Det bör även tilläggas att denna verksamhet får sitt offentliga stöd från barn- och utbildningsnämnden, och går således inte under kulturnämndens budget.⁷³ Musikskolans kommunala musikledare Per Lindborg menar att det finns ett stort intresse från allmänheten för denna verksamhet och det händer även att barnfamiljer som av ett eller annat skäl överväger att bosätta sig i Ängelholm hör av sig till musikskolan för att undersöka kulturutbud och aktiviteter för barn.⁷⁴ Vi menar att ovanstående resonemang pekar på musikskolans betydelse för kommunens kulturliv och främst för den yngre delen av befolkningen som ibland kan kännas något underrepresenterad i detta sammanhang.

Hantverksmuseet är idag det enda museet i regionen som drivs av kommunen och är en del av den allmänna kultur som kulturnämnden ansvarar för. Ett annat museum som är lokaliserat inom regionen är Kronprinsessan Victorias Sanatorium (KVS) i Vejbystrand. Genom att vistas inom KVS-området ges man möjlighet att uppleva hundra års vårdhistoria. En eldsjäl som har ett stort personligt intresse i denna verksamhet är Lars Olefeldt som förklarar museets betydelsefulla roll för skapandet av lokalbefolkningens identitet och stolthet. Med utgångspunkt i detta förklarar Olefeldt vidare att befolkningen som bor i Vejbystrand, i synnerhet de nyinflyttade, tillsammans med de yngre generationerna, plötsligt får klart för sig varför samhället ser ut som det gör och varför det idag är krångligt att ta sig från en plats till en annan. Detta har sin förklaring i att KVS-området ligger mitt i, som ”ett samhälle i samhället”.⁷⁵

⁷² Nilsson S. (2003).

⁷³ Ängelholm kommuns Årsredovisning 2004.

⁷⁴ Lindborg P. Intervjutillfälle 050408.

⁷⁵ Olefeldt L. Intervjutillfälle 050407.

4.3 Föreningen i kulturlivet

Ett brett föreningsliv är nödvändigt både för ett gott styre och för en hållbar ekonomisk utveckling och inte minst kulturföreningar är oerhört viktiga element för förnyelse av kulturen. Föreningarna kan således ha olika karaktär och flertalet kulturföreningar är arrangerande föreningar som ordnar teaterföreställningar, konserter, konstutställningar etc. I början av 2000-talet visar dock majoriteten av flertalet ideella föreningar fallande medlemsiffror och det förefaller bli svårare att samla människor i föreningsarbete och aktiviteter.⁷⁶ Ängelholm har idag ett rikt kulturellt föreningsliv vilket osedvanligt många föreningar inom kommunen påvisar. Detta är även något som återspeglas i vår analys då vår respondentkvot huvudsakligen består av ideella föreningar drivna av initiativtagande eldsjälar.

Konstnärernas kollektivverkstad (KKV) är en förening i Skörpinge vars syfte är att stödja det konstnärliga utövandet i nordvästra Skåne och man strävar vidare efter att sprida kunskap om och intresse för grafik. Genom återkommande kurser i olika tekniker, för både proffs och amatörer, har envar av alla intresserade möjlighet att förvärva de kunskaper som erfordras för att kunna nyttja verkstäderna.⁷⁷ KKV:s ordförande Else Ekblom har även startat en egen förening, Kultursällskapet. Ekblom menar att Kultursällskapet har en väldigt stor betydelse för kulturlivet i Ängelholm på många andra sätt än KKV eftersom den senare enbart riktar sig till en begränsad krets, dvs. yrkesutövande konstnärer. Kultursällskapet vänder sig istället till samtliga medborgare och det erbjuds föreläsningar, kammarkonserter, resor etc. Bortsett från kammarmusiken, som har visst offentligt stöd, vilar Kultursällskapets verksamhet helt på ideella insatser och intäkter erhålls genom medlemsavgifter och entréavgifter.⁷⁸

En annan betydelsefull förening i Ängelholms kommun är Teaterföreningen. Föreningens ordförande, Torbjörn Klasson, bekräftar den aktuella problematiken i upprätthållandet av såväl besöksantal (läs även medlemmar) som kvalitetssäkring av inköpta teaterföreställningar av bl. a. Riksteatern. Man har tappat publik genom åren och det är, enligt Klasson, svårt att konkret peka ut vad det är som ger upphov till detta.⁷⁹ Då kommunen inte erbjuder tillräcklig fysisk professionell infrastruktur vad gäller berörda

⁷⁶ Nilsson S. (2003).

⁷⁷ KKV – broschyrmaterial 2005.

⁷⁸ Ekblom E. Intervjutillfälle 050412.

⁷⁹ Klasson T. Intervjutillfälle 050407.

kulturaktiviteter menar vi att det blir svårt att attrahera ett högre besöksantal. Då kommunen i dagsläget inte kan erbjuda en stadsteater eller liknande forum nyttjar exempelvis teaterföreningen, i samband med sitt utbud, en av kommunens gymnasieaulor med bristfällig inredning i form av t.ex. obekväma sittplatser. Detta är dock något som har legat i kulturnämndens budgetplanering under flertalet år och ska enligt kulturnämndens ordförande åtgärdas inom en snar framtid. Andra musik- och teaterföreningar som utgör en viktig del i kommunens kulturliv är Engelholms musikforum (EMF), Teatergruppen Spectaculus med Barbro Persson som grundare samt Ballongteatern med Peter Lindholm som upphovsman. Gemensamt för dessa verksamheter är att de på ett eller annat sätt engagerar barn och ungdomar i kommunen. Kristoffer Akerö, kassör på EMF, förklarar att föreningen är av ideell karaktär och alla medlemmar, dvs. lokala band, får nyttja replokaler i källaren. Varje år arrangerar EMF åtta musiktillställningar under vår och höst och man anordnar även ett antal temakvällar. Man är dessutom huvudarrangör för Sveriges äldsta musikfestival Tullakrok som fyller 30 år i år.⁸⁰ Perssons teatergrupp består av tre ensembler: en vuxengrupp, en ungdomsgrupp och en barngrupp och det finns ett stort intresse för dessa bland invånarna i kommunen, både vad gäller utövande som besökare till föreställningar. Ballongteaterns inriktning är av annat slag och i detta teatersammanhang spelar vuxna människor teater riktad främst till barn. Lindholm är ej bara grundare till denna förening utan deltar även aktivt på scen. Ballongteaterns föreställningar, ett arrangemang som Lindholm väljer att kalla ”Barnens Fredriksdal”, spelas under hela sommaren i Ängelholms hembygdspark, vilken hembygdsföreningen i Ängelholm ansvarar för.⁸¹

4.4 Hembygdsföreningen bevarar kulturarv

Till skillnad från de aktiva och levande teaterföreningarna sysslar hembygdsföreningarna istället med synliggörande och bevarande av lokalhistoria, bygga upp samlingar och hembygdsgårdar och publicera skrifter.⁸² Ordförande i Ängelholms hembygd-förening, Carl-Gustav Gudmundsson, förklarar att hembygdsparken är Skånes tredje mest besökta park och det är främst under sommartid som parken blommar upp då det arrangeras diverse aktiviteter som exempelvis onsdagsträffar, Ballongteaterns föreställningar och Glädjetåget

⁸⁰ Akerö K. Intervjutillfälle 050412.

⁸¹ Lindholm P. Intervjutillfälle 050408.

⁸² Nilsson S. (2003).

som anordnar sommarlustspel. Parken erbjuder vidare djurpark, lekplats, muséobyggnader etc.⁸³ Med utgångspunkt i detta resonemang menar vi att hembygdsparken fungerar som ett centralt kulturcentra för såväl invånare som externa besökare. Precis som flera andra ideella eldsjälar vi talat med är även Gudmundsson en man med många bollar i luften som är verksam inom många olika områden, utöver hembygdsföreningen, inom Ängelholms kultur- och näringsliv. I många sammanhang gör detta honom till en nyckelperson som flertalet andra kulturaktörer har någon form av relation till.

4.5 Kultur i turism och näringsliv

Turismen utgör en del av besöksnäringen och påvisar potential för en ökad ekonomisk tillväxt och en tilltagande sysselsättningsgrad.⁸⁴ Ängelholms turistchef, Rita Aatola Olsson, är anställd av Ängelholms Turistförening och anser att man i dagsläget har en god samverkan med näringslivet.⁸⁵ Föreningens arbete ska vidare bedrivas i samarbete med lokala intressenter, såväl kommersiella, ideella som offentliga och det önskvärda resultatet är att Ängelholm och Skåne Nordväst får en tydligare position i region Skåne. Vidare anser man att turismen bör vara en viktig del i kommunens planeringsprocess.⁸⁶ Trots att Ängelholms Turistförening ej går under kulturnämndens tak menar vi att aspekter gällande såväl kultur som turism åtminstone ur ett marknadsperspektiv har många gemensamma nämnare. Detta eftersom båda, i åtskilliga sammanhang, syftar till att förstärka kommunens attraktionskraft för såväl invånare som turister. En annan förening som precis som ÄNAB riktar in sig på att göra näringslivet attraktivt, och således ej är en uttalad kulturell aktör, är Cityföreningen i Ängelholm. Citysamordnaren Madeleine Eidmark förklarar att föreningens syfte är att samla stans aktörer och tillsammans i Cityföreningen skapa ett starkt och attraktivt city där alla gemensamt drar åt samma håll. På så vis vill man stärka Ängelholm som handelsstad samtidigt som Cityföreningen vill medverka till att skapa en miljö i city som gör att kunder, besökare och invånare känner stor tillfredställelse att vistas där.⁸⁷

⁸³ Gudmundsson C-G. Intervjutillfälle 050412.

⁸⁴ Danell T., Paju M., Weissglas G. & Westin L. *Kulturarvet som resurs för regional tillväxt*, Riksantikvarieämbetet 2002:1.

⁸⁵ Aatola Olsson R. Intervjutillfälle 050407.

⁸⁶ Ängelholms Turistförening – Turistplan 2005.

⁸⁷ Eidmark M. Intervjutillfälle 050407.

4.6 Eldsjälens roll i kulturlivet

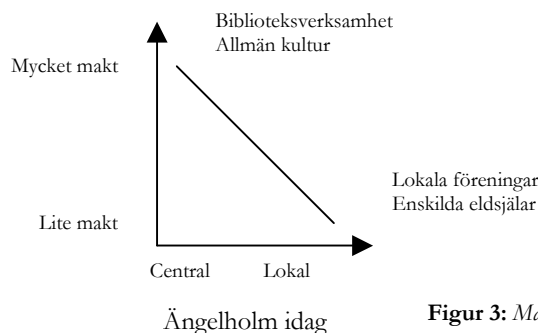
Vi har hittills diskuterat offentliga och privata verksamheter samt diverse ideella föreningar som alla har någon form av koppling till Ängelholms kulturliv. Vi har nu för avsikt att beröra den enskilde eldsjälens och dennes roll och ändamål i kulturlivet för att på så vis komplettera ovanstående avsnitt i vår intressentanalys. Det essentiella i eldsjälens arbete är det konstnärliga skapandet och engagemanget, besökarnas intresse samt möjligheter att få yttra och uttrycka sig. Detta skapande låter sig inte styras av administrativa regler och följs inte automatiskt av ett ökat offentligt stöd.⁸⁸ Den inre belöningen och tillfredsställelsen som den sanna kulturaktören erhåller vid skapandet går alltså många gånger ej att mätas i ekonomiska termer. Den ideellt organiserade Jazzfestivalen i Ängelholm, har en gång startat på Johnny Hagmans initiativ. Hagman har vidare alltid haft ett stort intresse för jazzen som musikform och ligger även bakom de jazzkvällar som arrangeras i stadsbibliotekets hörsal. Han menar vidare att några pengar finns det inte att tjäna utan det är intresset för jazzen som är drivkraften.⁸⁹ Hagman samarbetar i dessa sammanhang med Billy Heil, som beskriver sig själv som en mångsysslare inom nöjesindustrin med fokus på dansband, rock och jazz. Hade det inte varit för eldsjälar som Hagman och Heil hade kulturutbudet i Ängelholm varit ännu mer begränsat än vad det är idag. Ett kulturarrangemang som Jazzfestivalen i Ängelholm utgör en viktig del i samband med det levande kulturutbudet och ett evenemang som detta kräver många gånger initiativ och intresse från liknande eldsjälar som skapar för den personliga och emotionella vinningens skull, snarare än för den ekonomiska. En annan kulturell personlighet som för 17 år sedan grundade Konstnärernas Kollektivverkstad är Berit Fribrock. Fribrocks kulturella intresse ligger främst i keramisk art och hon har under sina dryga 50 år som konstnär varit engagerad i flertalet kulturella projekt. Just nu är Fribrock engagerad i ett gränsöverskridande upplevelseprojekt i Nordvästra Skåne – ”Vatten, sten och lera”. Målsättningen med projektet är att man vill levandegöra vår gemensamma nordvästskånska historia för såväl egna invånare som besökare i Bjuv, Höganäs, Klippan, Åstorp och Ängelholm. Syftet med projektet är att skapa förutsättningar för att stärka den lokala identiteten samt att människor ska kunna mötas och tillsammans upptäcka och vidareutveckla sina kunskaper. Vi menar att Fribrocks bakgrund och initiativ gör henne till en betydelsefull eldsjäl inom regionen.⁹⁰

⁸⁸ Muren A. (1994).

⁸⁹ Hagman J. Intervjutillfälle 050408.

⁹⁰ Fribrock B. Intervjutillfälle 050415.

För att summera problematiken rörande makt och rollfördelning i samband med diverse kulturverksamheter i Ängelholm har vi med utgångspunkt i ovanstående intressentanalys valt att sammanfatta vår tolkning kring hur kulturpolitiken ser ut i kommunen idag samt vem som har störst respektive minst inflytande. Det övergripande resultatet visas i nedanstående figur:

Figur 3: Maktfördelning i samhällets kulturutbud

Som figuren visar har de centrala och offentligt finansierade kulturverksamheterna störst inflytande i kommunens kulturliv idag. De traditionella kulturvärderingar som genomsyrar den offentliga organisationen kan i detta sammanhang verka som en bromskloss för övrig kulturverksamhet i kommunen. De lokala och ideella kulturutövarna som saknar den offentliga legitimiteten tilldelas mindre makt men blir dock av lika stor betydelse i kommunens kulturutbud. Inte minst eldsjälarna som fortsätter med sitt kreativa skapande oberoende ett offentligt stöd. Trots att denne aktör inte alltid har ett uttalat inflytande över kulturpolitiken i kommunen blir dock eldsjälarna ett viktigt och bestående element i kommunens kulturliv då det många gånger är den ideella och innovativa kulturutövaren som för kulturutvecklingen framåt. Vi vill än en gång poängtera det faktum att våra tolkningar och resultat är helt beroende av de kulturella personligheter som har medverkat i vår undersökning, vilket betyder att det kan finnas aktörer med mer eller mindre inflytande som vi inte redogjort för i vår analys. Detta har ej att göra med att vi medvetet valt att exkludera någon eller några kulturverksamheter utan beror i så fall på att vi ej har kommit i kontakt med dessa. Efter visad uppmärksamhet från media rörande vår uppsats hoppas vi dock att de som känt sig berörda på ett eller annat sätt har kontaktat oss. I följande kapitel har vi med utgångspunkt i ovanstående intressentanalys för avsikt att behandla den problematik som kan uppstå då ideella, privata och offentliga aktörer samordnas och utifrån vårt fältarbete försöka fånga en gemensam referensram rörande det mångfacetterade kulturbegreppet.

5. Kultur – en förankring bakåt i tiden?

Kultur och kulturarvet är ekonomiska faktorer som blir allt viktigare för den regionala utvecklingen. Kulturella sevärdheter är vidare väsentliga förutsättningar för turismens utveckling. Den tillväxtfrämjande kommunen bör ännu bättre än idag samordna de resurser som finns och som krävs för att upprätthålla ett attraktivt kulturliv i kommunen.⁹¹ Hur arbetar kommunen med bevarande av samhällets kulturarv och det nutida och levande kulturlivet? Hur kan individuella föreställningar om kulturfenomenet hämma den övergripande kommunens kulturarbete?

Vad ryms egentligen inom ramarna för kultur som företeelse? Föreställningar kring kultur innefattar ofta mångskiftande och öppna definitioner och det uppstår ständigt nya sätt att betrakta och förhålla sig till kulturbegreppet.⁹² Kultur bör dock ej betraktas som en isolerad del i samhället eftersom individ och kultur i ett tidsperspektiv interagerar och samspelar med varandra.⁹³ Som vi i föregående avsnitt förklarar utgör bibliotek, musikskola och stöd till folkbildningen den huvudsakliga och gemensamma grunden för kommunens offentligt styrda kulturverksamhet. Museer, teatrar och musikinstitutioner finns i större kommuner och erhåller också den större delen av de ekonomiska resurserna från den offentliga verksamheten. Omvänt sker resursfördelningen i de mindre kommunerna: när biblioteken, musikskolan och folkbildningen har fått sin del är det små belopp som återstår till övrig kulturverksamhet som exempelvis bildkonst, teater, musik och museer.⁹⁴ Vi menar att detta resonemang till stor del förklarar Ängelholm kommuns rådande kulturpolitik då man i förhållande till närliggande kommuner är en relativt liten kommun. Med sina 38 000 invånare är dock Ängelholm idag en ständigt växande kommun och man arbetar dessutom aktivt med tillväxtfrågor för att öka antalet inflyttningar, av såväl företag som

⁹¹ Danell T., Paju M., Weissglas G. & Westin L. *Kulturarvet som resurs för regional tillväxt*, Riksantikvarieämbetet 2002:1.

⁹² Nilsson S. (2003).

⁹³ Onsér-Franzén J. (1996).

⁹⁴ Nilsson S. (2003).

privatpersoner.⁹⁵ Med utgångspunkt i ovanstående ställer vi oss något tveksamma till den befintliga kulturpolitikens hållbarhet i ett tillväxtperspektiv. Kanske är det läge att se över förekommande offentlig resursfördelning?

5.1 Fin- eller skräpkultur?

För att återgå till kulturbegreppet har vi som tidigare nämnt inga intentioner att försöka skapa en samstämmig definition av kulturbegreppet. Då det finns lika många uppfattningar som individer rörande detta fenomen skulle det enbart resultera i oändliga diskussioner. Dock finns det traditionellt sett två motpoler inom kulturbegreppet: finkulturen där man anser att seriös konst är konst på konstnärens villkor medan populärkulturen är konst på publikens villkor.⁹⁶ Under 1900-talets första hälft utgjorde dessa två utvecklingslinjer huvuddragen i det allmänna kulturbegreppet. För det första blev finkulturen, den offentliga konsten och musiken, i stigande grad expertbetonad och svårtillgänglig. Kulturella institutioner som museer, teatrar, konserthus och bibliotek växte under denna tid i ökande takt och stärkte sin ställning och kom att bli betydelsefulla mötesplatser för det övre samhällsliga skiktet. Populärkulturen dvs. den konst och musik som riktade sig mot en bredare publik bedömdes vara mer lättillgänglig för den allmänne åskådaren och massproducerades av medie- och marknadsinriktade branscher under kommersiella premisser. Detta ledde till att denna kulturform blev rubricerad som skräp.⁹⁷ Denna traditionella syn på kultur kan idag upplevas som något förlegad. För att försöka fånga den rådande synen på kultur och vad kulturutbudet i kommunen idag innefattar anser vi dock att det är av intresse att belysa vad berörda kulturella personligheter och verksamheter väger in i kulturbegreppet. Inte minst för att kunna synliggöra och skapa en viss förståelse som eventuellt kan förbättra den samverkan och kommunikation som idag råder aktuella aktörer emellan. Så här har två vidtalade respondenter uttryckt sig då vi ställt frågan: Vad är kultur för dig?

Ja, det är ju en förankring i tiden, bakåt om man säger. Att man inte glömmer, i denna situation som vi är i med alla nymodigheter. Det fanns en tid då man kunde göra saker grundligt och ofta av hög kvalitet. Väldigt mycket är ju kultur, det är inte bara film, musik och museer men

⁹⁵ Jensen B. Intervjutillfälle 050413.

⁹⁶ Björkegren D. (1992).

⁹⁷ Onsér-Franzén J. (1996).

just som i Vejbystrand, att en ensam man driven av en tanke har genomfört sitt livsverk och fått resultat.⁹⁸

För mig börjar kulturen i den lilla skalan med böcker och det är en bit av kultur som når alla, de som inte kan läsa, de kan inte må bra [...] Och det är ju något som jag är mycket stolt över, alla våra fina biblioteksfilialer.⁹⁹

Vi menar att de ovanstående citaten har sin utgångspunkt i traditionella tankegångar kring kultur som ett institutionellt bevarande fenomen. Olefeldt är av den inställningen att den nyproducerade kulturens kvalitet är sämre i förhållande till kultur som är förankrad historiskt i tiden. Frågan är huruvida den kultur som idag betraktas som en del av vårt kulturarv ifrågasattes på "sin" tid då den var ett nytt inslag i dåtidens kulturliv. Precis som Olefeldt väljer även Olsson att definiera kulturbegreppet utifrån sin professionella roll och belyser även hon kulturinstitutionens betydelse för människan och kulturlivet. Vidare menar vi att Olssons syn på kultur med fokus på det litterära kan uppfattas som något inskränkt och begränsad då det traditionella kulturbegreppet innefattar mer än bara böcker. Musik i olika former är exempelvis en kulturaktivitet som kan betraktas som universellt gångbar som kan nå ut till och förena människor på sätt som andra kulturaktiviteter ej klarar av.

Kultur är ju brett för mig. Kultur är alltså givetvis en teaterföreställning, måleri är ju kultur oavsett om det är Van Gogh eller en duktig graffitimålare. Musik är kultur för mig. Jag tycker att det är fantastiskt roligt att lyssna på kammarmusiken som är på biblioteket, men jag kan lika gärna klämma på rå hårdrock när familjen har gått ut så att fönsterrutorna skvätter utåt.¹⁰⁰

Kultur innehåller egentligen allt som gör att människan blir glad och orkar. Det kan vara allt från golf till en filosofisk uppläsning av en dikt eller att gå och titta på ett konstverk. Det kan vara vädret, stämningen och dofterna, alltså bara ett landskap är ju kultur. Det är nog individuellt för varje människa, men skräpkultur det finns inte. Konst för mig är något som jag tycker är vackert och som jag skulle kunna köpa, sen om man har gått på konstfack eller inte, det spelar ingen roll.¹⁰¹

⁹⁸ Olefeldt L. Intervjutillfälle 050407.

⁹⁹ Olsson B. Intervjutillfälle 050503.

¹⁰⁰ Jensen B. Intervjutillfälle 050413.

¹⁰¹ Andersson M. Intervjutillfälle 050415.

De två senare citaten påvisar ett mer populärinriktat och demokratiskt förhållningssätt till kulturbegreppet vilket vi tror kan försvåra samarbetet med kulturaktörer som har en utpräglad traditionell syn på vad som bör inrymmas i det legitima kulturutbudet. Överlag kan detta således leda till svårigheter i en gränsöverskridande samverkan offentliga, privata och ideella verksamheter emellan.

Som ovanstående citat visar finns det således ingen entydig uppfattning gällande kulturbegreppet och dess innebörd vilket leder till att fenomenet blir mångfacetterat oavsett organisationskaraktär. Vidare talar man gärna om kulturbegreppet utifrån sin egen verksamhet. Då vidtalade respondenter resonerade kring kulturbegreppet var de till en början, i demokratiska formuleringar, noggranna med att definiera kultur som en oerhört bred företeelse. Vi tror dock att de flesta, vilket även upptäckts under vår undersöknings gång, mer eller mindre omedvetet i sitt sinne rangordnar diverse kulturaktiviteter. En av respondenterna menade att den form av kulturaktiviteter som gör att du i gemenskap med andra efter exempelvis museibesöket sitter ned och diskuterar är en bättre upplevelse än att besöka en teaterföreställning eller gå på bio och sedan gå hem igen. Är detta ett medvetet drag eller är det bara en slump att det privata kulturintresset många gånger stämmer överens med det professionella? Hur kan den enskilde eldsjäl, som ständigt drivs av det personliga intresset, förhålla sig till denna problematik? Den privata vinstdrivande verksamheten och den offentliga organisationen har organisationsspecifika mål som ej har en direkt koppling till den inre tillfredsställelsen som eldsjälerna eftersträvar. Är det ens möjligt för den offentliga eller privata organisationen att med trovärdighet bedriva kulturverksamheter utan ett genuint personligt intresse för kultur?

5.2 ”Hur jävla moget är det av en kommun!?”

I begreppet kulturarv ligger immateriella begrepp som religion, språk, historia, traditioner, livsformer, idéer och samhällsstruktur samt de fysiska uttryck människans verksamhet givit upphov till i form av konstverk, litteratur, film, foto, föremål, byggnader, fornlämningar, anläggningar och kulturlandskap.¹⁰² Vidare betraktas kultur, kulturarv och kulturklimat många gånger som betydelsefulla i upprätthållandet och utvecklingen av den lokala identiteten och samhällets attraktionskraft. Dessa tre främjar såväl lokalbefolkningen

¹⁰² Nilsson S. (2003).

samtidigt som de utgör en tilltalande faktor för bosättning och företagsetablering.¹⁰³ Fornminnes- och hembygdsföreningar är andra kulturverksamheter som i många sammanhang har stor betydelse för kommunen och dess kulturarv och inte minst för museiväsendet framväxt. Museerna har växt fram som institutioner med uppgift att samlas in, dokumentera, bearbeta och ställa ut föremål som belyser en kulturhistorisk, konstnärlig/konsthistorisk eller naturhistorisk utveckling. Det finns många gånger en brinnande entusiast och samlare bakom initiativen. Museiverksamheten är tillgänglig för allmänheten, medverkar i samhällsutvecklingen och syftar till bildning för medborgarna. I ett samhälle med medborgaranda och en stark personligt upplevd koppling till samhällets historia bildas ständigt föreningar och invånarna är ofta medlemmar i flera olika sällskap och engagemanget sprider sig till flera delar av samhället.¹⁰⁴ De flesta som benämns eldsjälarna inom föreningslivet upprätthåller en kontinuerlig verksamhet som de hävdar är ett betydelsefullt och förebyggande socialt arbete. Således kan eldsjälarna i vissa sammanhang betraktas som en traditionsbevarande materialförvaltare.¹⁰⁵ Personligheter som exempelvis Gudmundsson i Ängelholms Hembygdsförening och Olefeldt från KVS-museet utgör med sina respektive verksamheter viktiga element i samband med bevarandet av kommunens kulturarv. Att det vidare finns ett missnöje vad gäller rådande offentlig resursfördelning i samband med de ideella, bevarande såväl som nyproducerande, föreningarna i kommunen idag är något som genomsyrat flertalet av våra samtal med berörda kulturaktörer. Som en av våra respondenter upprört påpekat:

Om vi ser till X, hur jäkla moget är det att ge henne 6 000 kr per år till lokalhyra...*Hur jävla moget är det av en kommun!?* Hur mycket satsar man då på kulturen?

Hur kan kommunen genom utvecklade kulturpolitiska strategier arbeta med bevarande av samhällets kulturarv och samtidigt främja det nyskapande föreningslivet?

¹⁰³ *Om världen 2003: Kulturrådets omvärldsanalys* (Statens kulturråd: Stockholm).

¹⁰⁴ Nilsson S. (2003).

¹⁰⁵ Sahlin I. (1996).

6. Gränsöverskridande samverkan

Det finns i dagsläget ingen tydlig och gemensam kulturpolitisk strategi för utveckling av kulturella upplevelseindustrier. Man har inom den offentliga kulturpolitiken dragit en skarp gräns mellan kulturpolitik och näringsutveckling. Dock betraktas kulturen i många sammanhang som en avgörande utvecklingsfaktor och kulturverksamheter kan stimuleras genom partnerskap mellan privata, offentliga och ideella initiativ¹⁰⁶ och det privat-offentliga samarbetet har med tiden visat sig bli en allt vanligare strategi i samband med den lokalekonomiska utvecklingen.¹⁰⁷ Således blir det kulturindustriella samarbetet, trots begreppets motsägelse, ett viktigt element i den samhällsekonomiska tillväxten i kommunen. Vidare utgör kultursektorn en ekonomisk motor som leder till ökad tillväxt, antingen direkt genom exportnäringar som film- och musikindustrin eller indirekt genom att en rik kulturell infrastruktur i en stad förmår locka till sig företagsetableringar och därmed indirekt bidra till ekonomisk tillväxt. Så kan t.ex. festivalen öka omsättningen i andra näringar och leda till fler restaurangbesök, hotellnätter etc.¹⁰⁸

Vidare får visionen om samverkan mellan offentliga och privata aktörer allt större genomslag, inte minst inom det utvecklingspolitiska området. Man har i all större utsträckning kommit till insikt med att kommuner bör samarbeta med varandra *och* med det privata näringslivet samt även med andra former av politiska och professionella nätverk. Ett sätt för kommunen att skapa resurser kan vara genom samverkan med föreningar som bedriver frivilligt arbete. En stor del av dessa ideella föreningar är relaterade till den kommunala verksamheten. Kommunen bistår med ekonomiskt stöd vilket möjliggör frivilligorganisationernas medverkan i det lokala samhällets utveckling. Vidare betraktas frivilliga insatser i Sverige idag som ett värdefullt komplement till den offentliga välfärdsproduktionen.¹⁰⁹ Precis som en av våra respondenter förklarat så är en unik aspekt

¹⁰⁶ Nilsson S. (2003).

¹⁰⁷ Montin S. *Moderna kommuner* (Malmö: Liber ekonomi, 2002).

¹⁰⁸ *Den ofrivillige företagaren – en studie av kultur, ekonomi och företagande*, Nätverkstan Kultur i Väst, 2002.

¹⁰⁹ Montin S (2002).

med Ängelholms kommun dess rika föreningsliv som till stor del är beroende av de ideella krafternas engagemang och initiativ. Trots att det kanske inte alla gånger är kommunens uppgift och skyldighet att finansiera den ideella föreningen kan man dock inte låta bli att undra om den offentliga verksamheten många gånger åker snålskjuts på bekostnad av den ideella aktören? Befinner sig kommunens rika föreningsliv i en degraderande fas? Man får ej glömma bort att det frivilliga arbetet som ligger till grund för många av kommunens kulturaktiviteter på många sätt är ett obetalt heltidsarbete. Vad händer med kommunens kulturliv om eldsjälarna ger upp?

6.1 En kul tur eller kultur?

De där partyinglorna som hänger vid beachen kan ju också behöva lite kultur ibland.¹¹⁰

Turismen utgör en viktig del av besöksnäringen och kan bidra till ökad ekonomisk tillväxt och en tilltagande sysselsättningsgrad. Vidare förknippas turistbegreppet med en person som besöker en geografisk plats av rekreationsskäl och i detta sammanhang blir kulturturism ett fenomen som kan definieras som turism som bygger på lokala och regionala förutsättningar. En stor del av den svenska kulturturismen bärs vidare upp av bl.a. museer och föreningar, främst hembygdsföreningar. En generell uppfattning är att kulturturism måste vara lokalt förankrad då den syftar till mänsklig kultur på turismens marknad dvs. kultur i ett kommersiellt sammanhang.¹¹¹ Om man medvetandegör kopplingen mellan kultur och turism skulle detta kunna gynna andra verksamheter som är aktiva inom kommunen. Turistens (och även invånarens) individuella val av rekreativmål kan exempelvis innebära såväl en dag på stranden som ett besök på det lokala museet. Vi menar således att man bör utvidga turistbegreppet till att även innefatta kulturella rekreativmöjligheter och vi tror att ett utökat samarbete mellan turistföreningen och den offentliga kulturförvaltningen skulle gynna båda parter. Som tidigare nämnts menar Ängelholms turistförening att turismen bör vara en viktig del i kommunens planeringsprocess.¹¹² Varför inte betrakta kulturturism som en viktig del i kommunens

¹¹⁰ Olefeldt L. Intervjutillfälle 050407.

¹¹¹ Danell T., Paju M., Weissglas G. & Westin L. *Kulturarvet som resurs för regional tillväxt*, Riksantikvarieämbetet 2002:1.

¹¹² Ängelholms Turistförening – Turistplan 2005.

planeringsprocess? Under våra intervjusamtal har vi förstått att det finns ytterligare oexploaterade kommunikationskanaler och samverkansdialoger de ideella aktörerna emellan. Citysamordnaren Eidmark och Teaterföreningens ordförande Klasson skapade en dialog under en av våra gruppintervjuer om hur ett framtida samarbete dessa två aktörer emellan skulle kunna ta vid. Klasson menar att hans förening skulle kunna finnas med i Cityföreningens citykort och lämna samma rabatt som Teaterföreningen idag ger till sina scenpassmedlemmar för att på så vis kunna nå ut till fler potentiella besökare, vilket Eidmark ställde sig positiv till. Detta är ett ypperligt exempel på två aktörer som vid första anblick inte har en direkt gemensam nämnare men vid sammanförande av de två inser man att de båda på olika sätt arbetar med och för främjandet av kulturlivet. Hade det inte varit för denna sammankomst hade de två aktörerna kanske inte skapat denna dialog vilket vi menar är ett utmärkt exempel på att det idag förekommer brister i den befintliga kommunikationen i kommunen.

6.2 Jazzfestivalen – ett initiativ till samverkan

Utöver traditionella kulturinstitutioner som stadsteater, stadsbibliotek, konserthus etc. är mässor och festivaler idag kulturella evenemang för allmänheten som dominerar i storstaden men även i mindre samhällen. Dessa tillställningar har dessutom utvecklat sådan genomslagskraft vilka bidragit till skapandet av åtskilliga människors sociala och kulturella verklighet och identitet.¹¹³ Vidare kan festivaler och andra kulturarrangemang inordnas i den snabbt växande form av turism som ryms i begreppet evenemang. Ett rikt kulturliv gynnar inte bara invånaren utan kan också indirekt attrahera turister, potentiella inflyttningar av privatpersoner såväl som företag, vilket kan resultera i intäkter för hotell, restaurang, fastighetsföretag etc.¹¹⁴ Karakteristiskt för dessa kulturevenemang är deras tidsbegränsning som ofta sträcker sig från några dagar, upp till en vecka och är förlagd till en ort.¹¹⁵ Kulturella aktiviteter som sker i gemenskap med andra skapar vidare delaktighet och förklaringen är ”Du och jag”-dialogens betydelse. Publiken ges möjligheter och nästintill kräver att de ska få medverka i produktionen. Genom detta givande och tagande uppstår en tvåvägskommunikation. Festivalkultur handlar alltså om möten på två plan. Festivalen som fenomen påvisar dessutom att gränsen mellan konst och vardagsliv håller på att luckras upp

¹¹³ Onsér-Franzén J. (1996).

¹¹⁴ Nilsson S. (2003).

¹¹⁵ Svensson A. & Lundberg K. *Kultur som resurs* (Stockholm: Komentus, 1996).

och således bibehålles inte längre den markanta distinktionen mellan konst-, folk- och populärkultur. Förmedling av kultur, dvs. att producera och distribuera kultur kan alltså betraktas som ett medel att reducera det sociala avståndet mellan människor i samhället.¹¹⁶ Med utgångspunkt i ovanstående resonemang kring festivalen som ett kulturevenemang som även gynnar turismnäringen i kommunen menar vi att denna form av turism kan inkluderas i begreppet kulturturism som vi berört i ovanstående text. Ängelholms Turistförening finansieras huvudsakligen genom kommunala bidrag och biljettintäkter och är bl.a. återförsäljare av biljetter från Julius Biljettservice och Ticnet i samband med diverse konsertarrangemang. Man erbjuder dessutom flertalet paket: bl.a. cykelpaket, golfpaket och jazzfestivalpaket. I Jazzfestivalpaketet ingår en hotellövernattning, ett jazzpass samt Cityföreningens citykort som ger rabatter inom flertalet butiker i Ängelholms stad.¹¹⁷ Detta är ett utmärkt exempel på ett initiativ till utövandet av kulturturism som genom samverkan mellan olika berörda aktörer gynnar och inkluderar större delen av kommunens näringsliv.

Vidare har varken kulturprodukten eller kulturevenemanget (läs festivalen) i sig någon emotionell laddning. Detta innebär att kulturevenemang som exempelvis festivaler och mässor ej har något eget värde utan det är först när individer befinner sig i utställningslokalen eller framför alternativt på scenen i samspel med andra som värdet uppstår.¹¹⁸ Ett arrangemang i Ängelholms kommun som förenar olika enskilda individer och organisationer på olika nivåer ur ett kulturellt perspektiv är Jazzfestivalen. Bakom Jazzfestivalen står ett rutinerat ideellt gäng och idéen om en jazzfestival inleddes för flera år sedan i samband med jazzkvällar på Nilsson's Skafferi, en café- och restaurangverksamhet belägen i kommunens stadsbibliotek. Idag ingår bl.a. mångsysslaren Billy Heil tillsammans med representanter från musikskolan, kulturförvaltningen och Ängelholms storband. Även Cityföreningen och en lokal reklambyrå medverkar i festivalens arbetsgrupp. Tanken är vidare att Jazzfestivalen ska kunna ha något för alla åldrar för såväl utövare som besökare och arbetar således medvetet för att kunna erbjuda ett musikutbud bestående av såväl unga som äldre jazzmusiker.¹¹⁹ Nytt för i år är att man tar entréavgift för festivalbesöket. Ungdomar under 18 år går dock in gratis, eftersom arrangörerna gärna vill ha en ung profil på festivalen, både på och utanför scenen.¹²⁰ Efter samtal med EMF:s kassör Kristoffer

¹¹⁶ Onsér-Franzén J. (1996).

¹¹⁷ Aatola Olsson R. Intervjutillfälle 050407.

¹¹⁸ Onsér-Franzén J. (1996).

¹¹⁹ Heil B. Intervjutillfälle 050408.

¹²⁰ Nilsson B. *Jazzfestival för alla smaker*, Helsingborgs Dagblad, 050428.

Akerö har vi fått intrycket av att den yngre generationen i åldersgruppen 18-30 år är något underrepresenterad i samband med det levande kulturutbudet i kommunen idag. Akerö, i övre 20-årsåldern, är själv uppvuxen i Ängelholm och finner det svårt att redogöra för det befintliga och synliga kulturutbudet i dagens Ängelholm för berörd åldersgrupp.¹²¹ Således blir Jazzfestivalen med sin ansats till att engagera ungdomar ett gott initiativ till att sammanlänka olikheter. Detta kan eventuellt leda till en utjämning av distinktioner inom kulturbegreppet om vad som anses vara fin- respektive skräpkultur. Att reducera det sociala avståndet mellan yngre och äldre kan i bästa fall eliminera de fördomar som de respektive generationerna har om varandra.

6.2.1 Finansiering av kulturevenemang

Vid sponsring åtar sig ett företag eller en enskild person att bekosta eller på annat sätt ansvara för viss verksamhet och får i utbyte möjlighet att göra reklam eller PR i någon form vilket leder till att sponsringen blir en affärsmässig överenskommelse till ömsesidig nytta för båda parter. Kommunen är ofta med i bakgrunden som ekonomisk sponsor och garant i samband med åtskilliga kulturella arrangemang.¹²² Vidare blir det lokala näringslivet en annan viktig finansiell aktör i samband med berörda aktiviteter då festivalarrangemanget många gånger ursprungligen är av ideell karaktär. Sponsring är således en del av den privata organisationens allmänna marknadsföringsutgifter och kan innebära att företaget tar ett samhällsansvar.¹²³ Hur ser offentlig respektive privat finansiering ut i samband med Ängelholms Jazzfestival?

Jazzfestivalens grundare Johnny Hagman, förklarar att man får 50 000 kr i bidrag från kommunen. Med hjälp av kommunen som ekonomisk sponsor har man under de senaste tre åren lyckats etablera en legitimitet som förhoppningsvis möjliggör ett i framtiden mer självständigt arbete som inte är lika avhängig det ekonomiska stödet från kommunen.¹²⁴ ÄNAB:s representant Benth Jensen, som även är VD för Ängelholmshem AB, menar att den lokala marknadsföringen är mycket viktig och i samband med Jazzfestivalen har man sedan start varit en av de större sponsorerna.¹²⁵ Vi menar att i den förändringsfas som

¹²¹ Akerö K. Intervjutillfälle 050412.

¹²² Svensson A. & Lundberg K. (1996).

¹²³ www.ne.se - Nationalencyklopedins hemsida, 050509.

¹²⁴ Hagman J. Intervjutillfälle 050408.

¹²⁵ Jensen B. Intervjutillfälle 050413.

Jazzfestivalen nu befinner sig i blir det av stor betydelse att det kommunala finansiella stöd som hittills präglat festivalen vid reducering, ersätts med ett utökat emotionellt stöd för att kunna bibehålla den legitimitet som byggts upp kring festivalen. Ängelholms kommunalråd Wallmark förstår vikten av att uppmuntra den brinnande eldsjäl. Han försöker själv hitta dessa betydelsefulla aktörer, identifiera dem och kommunicera med dem. Detta anser han är viktigt både som förtroendevald och privatperson och när olika föreningar vill ha jubileumsbal etc. så försöker han ställa upp. Ibland handlar det ju väldigt mycket om att bara bli sedd och respekterad för det man gör. Det är så lätt att man bara berömmar de stora idrottsmännen när de har vunnit guld eller silver. Då är man väldigt snabb till att hylla men de personer som arbetar med kultur eller festivaler kan ju göra minst lika storartade insatser på sitt område och generellt sett får de ju inte samma uppmärksamhet för det, menar Wallmark.¹²⁶

6.3 Samarbete på olika villkor

Med utgångspunkt i förda resonemang är samordning, samverkan och samarbete faktorer som i allmänhet betraktas som allt mer eftersträfvansvärda i den privat-offentliga relationen, men det förefaller vara svårt att åstadkomma. Deltagarna bör ha likartade uppfattningar om vad som utgör problemet, vilka tänkbara lösningar det finns och en gemensam syn på vilken situation man befinner sig i. Om man inte litar på att andra är villiga att samverka är det meningslöst att själv välja att samarbeta.¹²⁷ Ballongteaterns grundare Lindholm menar att just samordning fungerar otroligt dåligt i Ängelholm och han förstår inte varför det ska vara så svårt. Han förklarar att Ängelholm har massor av arrangemang som exempelvis Rosfestivalen, Drakbåtsfesten etc. Det har hänt flera gånger att aktiviteterna placerats på samma helg och Lindholm vill inte ha någon konkurrens med sin barnteater i hembygdsparken. Han förstår inte vad som hindrar Hembygdsföreningens styrelse från att ta en diskussion kring detta och menar att de berörda aktörer som befinner sig i hembygdsparken borde gå samman och marknadsföra parken eftersom det är denna man vill attrahera folk till och inte de enskilda arrangemangen. Ju fler som besöker Ängelholms hembygdspark desto fler pratar om parken, vilket leder till ett ökat besöksantal till denna kulturpunkt i kommunen, förklarar Lindholm.¹²⁸ En annan som uttrycker känslan av

¹²⁶ Wallmark H. Intervjutillfälle 050506.

¹²⁷ Montin S. (2002).

¹²⁸ Lindholm P. Intervjutillfälle 050408.

missmod i denna fråga är Ekblom som gärna ser en förbättrad samverkan i kommunen och har i flera år, utan resultat, själv försökt hitta en modell för detta. De större berörda aktörerna tolkar dock ej den befintliga samverkan som ett problem utan hävdar att det finns en god dialog i kommunen idag. Vi har således efter samtal med vidtalade kulturpersonligheter kunnat urskilja ett mönster i att det som bland en del aktörer upplevs som ett problem ej betraktas som en problemsituation av andra. Något annat som vi funnit hos flertalet av aktörerna är att många är väldigt fokuserade på sin sak och det råder en viss egocentrism och önskan till ett bättre ekonomiskt välstånd, även om det måste ske på någon annan kulturverksamhets bekostnad. Återigen är vi då inne på de många individuella tolkningar som kulturbegreppet innefattar då vissa kulturutövare i samband med denna komplexa företeelse anser sig utöva ”bättre” kultur än andra kulturverksamheter. Ekblom menar exempelvis att underhållning kan vara kultur när det ger någonting på lång sikt men det som bara ger något för stunden är inte kultur. Det finns en fotbollskultur, att man går på fotboll och träffar varandra. Ekblom menar att det betyder mycket för människor men själva fotbollsmatchen är enligt hennes tolkning ej kultur. Detta eftersom det är mycket tillfällig underhållning.¹²⁹ För att möjliggöra en god samverkan alla berörda aktörer emellan menar vi att det blir av betydelse att den enskilde kulturutövaren utvecklar en förmåga att sätta sina egna preferenser åt sidan för att inse vikten av lyhördhet i det effektiva samarbetet. Vad är det som saknas i kommunen idag för att en godare samverkan ska kunna etableras och upprätthållas?

¹²⁹ Ekblom E. Intervjutillfälle 050412.

7. Ett kulturindustriellt nätverk

Genom att skapa nya former för mötesplatser mellan människor, exempelvis nätverk mellan företagare och aktiva kulturskapare, kan kreativiteten utvecklas hos båda parter. Förmågan att skapa någonting nytt är ofta kopplad till historiska traditioner, värderingar, tillgång till mötesplatser samt gränsöverskridande och täta nätverk.¹³⁰ Hur kan den offentliga organisationen samarbeta i det kulturindustriella nätverket? Vilka effekter kan ett utvecklat nätverk ha på kommunens kulturutbud?

Hittills har vi i analysen beskrivit hur olika relationer kan se ut vid samverkan olika aktörer emellan. Förda resonemang har dock huvudsakligen begränsats till att inkludera två parter, med undantag för festivalen som kulturevenemang, och för att man ska kunna engagera samtliga berörda aktörer inom olika organisationer anser vi att ett bredare samarbetsperspektiv erfordras. Begreppet *relation* beskriver samarbetet mellan två aktörer medan *nätverksbegreppet* används för att beskriva en uppsättning relationer flera aktörer emellan. I nätverksanalysen är det således inte intressant att enbart studera en enkel relation utan snarare viktigt att man studerar flera relationer på en gång samt hur dessa ömsesidigt påverkar varandra.¹³¹ Vidare kan man studera beteendeformer i förhållande till det nät av sociala relationer som människor omger sig med och inom företagsekonomin används begreppet för att karakterisera samspelet mellan företaget och dess omgivning.¹³² Nätverksperspektivet anger vidare hur personer utvecklar nya idéer, attityder till och syn på omvärlden. Organisationens förväntningar är något som skapas i de relationer de ingår i och därmed i dess nätverk. Det uppstår med andra ord en socialisering i nätverket där bestämda världsbilder blir legitima medan andra blir underordnade och således illegitima.¹³³ Vidare är människor sociala varelser som påverkas av de sammanhang de ingår i och

¹³⁰ Danell T., Paju M., Weissglas G. & Westin L. *Kulturarvet som resurs för regional tillväxt*, Riksantikvarieämbetet 2002:1.

¹³¹ Nygaard C. & Bengtsson L. (2002).

¹³² www.ne.se- Nationalencyklopedins hemsida, 050509.

¹³³ Nygaard C. & Bengtsson L. (2002).

individen förhåller sig också till det som är gemenskapens eller organisationens intresse. Om individens subjektiva bilder av verkligheten ingår i beskrivningen av nätverken innebär det att marknader, förvaltningar, företag, stat och kommun inte bara är institutioner utan ingår även som tankefenomen i beskrivningen av nätverket. Är det då det partiska och personliga verklighetsbilderna som bestämmer handlandet eller tvärtom? Man kan tala om en ömsesidig påverkan.¹³⁴ Som tidigare nämnts har vi upptäckt att flertalet av de aktörer som vi talat med har svårigheter i att separera den personliga uppfattningen från den professionella om vad som bör inrymmas i kulturbegreppet vilket kan leda till svårigheter vid samarbete i ett gemensamt nätverk. Exempelvis Lindholm menar att bibliotek ej är kultur utan snarare en plats där man kan få inspiration. Det som är skrivet är i och för sig kultur men det är fortfarande en byggnad som det rör sig om och menar vidare att biblioteket är en institution dit människor går för att tillgodogöra sig utställningar etc. Vidare menar Lindholm att det finns två former av kultur som ryms inom kulturbegreppet: den skapande kulturen, dvs. teater, musik och konstnärer som hela tiden producerar kultur och sedan finns den institutionella kulturen som exempelvis biblioteket. Han anser vidare att kommunen kanske borde se mer budgetmässigt på dessa två delar, dvs. såväl den stationära som den rörliga och ifrågasätta hur mycket respektive kulturområde tilldelas ekonomiskt.¹³⁵

Som vi tidigare nämnt syftar den övergripande kulturpolitiken i Ängelholms kommun idag till att genom biblioteksverksamheten verka som ett kultur- och informationscentra i samtliga delar av kommunen. Kommunen har i förhållande till sin storlek ett tämligen omfångsrikt biblioteksutbud. Då denna kulturverksamhet och satsningar inom detta område, i förhållande till kommunens övriga kulturutbud, ges så mycket utrymme i kulturnämndens budget leder detta till konsekvenser för hela kommunens kulturutveckling. Med utgångspunkt i de kulturella grundvärderingar som i dagsläget genomsyrar det offentliga kulturarbetet, är det ens möjligt att skapa ett fungerande samarbete i nätverket?

¹³⁴ Jönsson S. (1989).

¹³⁵ Lindholm P. Intervjutillfälle 050408.

7.1 Nätverkets tre dimensioner

De medverkande i nätverket behöver vidare inte ha samma intressen men det fungerande samarbetet förutsätter dock att de som deltar i nätverket har förtroende för varandra.¹³⁶ Det är således viktigt att både den enskilde aktören och verksamheten som anser sig ha en koppling till ett specifikt nätverk tar del av detta för att kunna tillgodogöra sig all information, kultur och monetära resurser som flödar inom dess gränser. Vidare bygger det fungerande nätverket på såväl självständighet som ömsesidiga relationer de berörda parterna emellan och man kan ur ett nätverksperspektiv urskilja tre olika dimensioner: *sociala*, *organisatoriska* samt det *fysiska*.¹³⁷ För att skapa förutsättningar för en attraktiv och konkurrenskraftig kommun tror vi att det fungerande kulturindustriella nätverket erfordrar inslag av alla tre i en samspelade process.

7.1.1 Social kompetens i ett kreativt nätverk

Sociala nätverk förenar människor och deras kunskaper i sociala miljöer, exempelvis i kultur- och föreningslivet. Detta nätverk syftar till en form av stabilitet och interaktion i den sociala miljön. För att det sociala nätverket ska förmås utgöra en berikande tillgång i det övergripande nätverket menar vi att det erfordras social kompetens, empati och lyhördhet från samtliga aktörer. Organisatoriska nätverk har istället att göra med politik och ekonomi. Man talar då om en existerande nätverksorganisation och förbindelser mellan exempelvis den offentliga organisationens kulturnämnd och kulturförvaltning eller förhållandet mellan kulturnämnden och en privat organisation. De organisatoriska nätverken kan således vara såväl interna som externa, d.v.s. att länkar existerar inom alternativt utanför organisationen.¹³⁸ I samband med berörda organisationer finns det vidare en del anmärkningsvärda skillnader vad gäller ägandeformer, ledarskap och former för beslutsfattande. Även om ledande kommunalpolitiker oftast har det gemensamt med företagsledare att de är heltidsanställda har de ett annat legitimitetsunderlag än företagsledarna. Politiker får sina uppdrag av folket vid allmänna och demokratiska mål medan företagsledarna tilldelas sina roller av ägarna vid en bolagsstämma.¹³⁹ Att skapa ett nätverk som förenar offentliga, privata och ideella aktörer kan vidare uppfattas som komplext då respektive organisationskultur och agenda skiljer sig åt. Medan organisationer

¹³⁶ Holmblad Brunsson K (2002).

¹³⁷ Jönsson C. Tägil S. & Törnqvist G. (2000).

¹³⁸ Jönsson C. Tägil S. & Törnqvist G. (2000).

¹³⁹ Jönsson S. (1989).

många gånger lättare kan vara kreativa inom en enskild sektor blir utmaningen att försöka samarbeta utanför det egna företagsklimatet och på så vis erhålla en utvidgad referensram i det skapande och kreativa arbetet.¹⁴⁰ Vidare kan olikartade beslutstraditioner utgöra hinder för det lokala nätverket. Många gånger anses exempelvis den politiska organisationsformen vara bra på att identifiera problemet, men har stora svårigheter med att agera till skillnad från näringslivet som är mer orienterat mot problemlösande och direkt handling. En annan svårighet kan vara att offentliga organisationer definierar sin verksamhet inom ramen för en förvaltarroll. Politiker och tjänstemän betraktar många gånger sig själva mer som förvaltare av vissa lagstadgade, kommunala uppdrag än som skapare av nya förutsättningar. Detta synsätt leder till att frågor av brådskande karaktär kan bli lidande och helt ödelagda p.g.a. byråkratins regelverk medan företagen har behov av att snabbt kunna anpassa sig till en ständigt föränderlig omvärld.¹⁴¹ Vi menar att dessa två organisatoriska motpoler som i handling och beslutstradition drar åt helt skilda håll kan uppfattas som hinder i det samverkande offentlig-privata nätverket.

Det är ett problem vi har överallt, det här med att det är politikerna som beslutar. De människor ute i Vejbystrand, som brinner för kultur, har inte tid att sitta i kulturnämnden även om de nu skulle vara politiskt intresserade. De är ofta ”doers” och vill ha resultat och det står ju i kontrast till den politiska mentaliteten. Det finns en sådan inbyggd långsamhet...istället för att göra någonting NU, däri ligger det stora problemet.¹⁴²

Verksamheterna i nätverken bildar således mönster genom att politiker, tjänstemän, företagare och allmänhet tilldelar varandra roller. För att ändra rollerna och verksamhetsmönstren, för att bygga nya nätverk, gäller det för en kommunalnämnd att utnyttja det spelrum som finns inom den befintliga verksamheten.¹⁴³ Hur kan, i det här fallet, kulturnämnden på ett optimalare och effektivare sätt utnyttja såväl sin legitimitetsfunktion som offentlig aktör som den budget de förfogar över? Den offentliga organisationen kan i många sammanhang betraktas som en hybrid och framträder inte bara som rättsstat utan även som välfärdsstat. I den utsträckning man verkar som välfärdsstat ökar betydelsen för en serviceinriktad mentalitet och när myndighetsarbetet och serviceproduktion interagerar bör inflytandet av förvaltarrollen minska i motsvarande grad. På lång sikt kan detta innebära ett närmande mellan aktörernas olika beslutstraditioner

¹⁴⁰ Landry C. *The creative city: a toolkit for urban innovators*. (London: Earthscan, 2000).

¹⁴¹ Jönsson S. (1989).

¹⁴² Olefeldt L. Intervjutillfälle 050407.

¹⁴³ Jönsson S. (1989).

inom nätverket.¹⁴⁴ Kommunen som organisation är i första hand en offentlig aktör men kan även kännetecknas som ett serviceföretag som levererar tjänster till kunden (läs medborgaren/besökaren). För att den offentliga organisationen ska kunna närma sig den privata och vice versa menar vi att det blir av betydelse att utveckla en förhöjd lyhördhet och empati för andras verksamheter och ändamål. Kanske skulle detta innebära att kulturnämnden accepterar den levande kulturen som ett likvärdigt komplement till den omfattande institutionella biblioteksverksamheten och således värt att satsa på? Kanhända måste även den enskilde ideella aktören förstå behovet av övriga kulturutövares medverkan i det totala kulturutbudet. Detta trots att man inte alla gånger har samma uppfattning om vad som bör inrymmas i kulturbegreppet. Enskilda personer kan precis som organisationer ta del av och lära sig av andras erfarenheter, tolkningar, påståenden och/eller beteenden. De kan tro på vad andra förmedlar, lära sig det och kanske också ändra och anpassa sitt beteende till den nya kunskapen. Företag som samverkar i nätverk kan bete sig på detta sätt och allteftersom samarbetet fördjupas lär sig företagen hur deras samarbetspartner agerar och resonerar.¹⁴⁵ Således kan en utvecklad lyhördhet, förståelse för andras preferenser och val av kulturnyttjande underlätta det gränsöverskridande organisatoriska arbetet samt främja kreativiteten inom nätverket.

7.1.2 Fysisk kulturell infrastruktur

Kulturella faciliteter blir viktiga mötesplatser vid skapandet av inspiration, självförtroende och erfarenhetsutbyte i den välmående kommunen.¹⁴⁶ Kommunens roll syftar till att skapa förutsättningar för och tillhandahålla medel till ett levande kulturliv och det är således ingen självklarhet att det är den offentliga sektorn som ska driva kulturverksamheten i sig. Ur ett sektorsperspektiv är fysiska platser och mötesforum grundförutsättningar för det lokala kulturlivet. Utan en offentlig kulturpolitik skulle större delen av den professionella och levande kulturen ha svårt att existera och den privata kultur- och mediemarknaden skulle ha en mycket begränsad bas för framtagning av musik, manus, artister etc. samtidigt som utbudet av unika konstnärliga uttryck skulle reduceras.¹⁴⁷ Således menar vi att den fysiska kulturella infrastrukturen blir en förutsättning för det utvidgade kulturutbudet. Upprätthållandet av tillräckliga faciliteter anpassade för sina ändamål blir således en

¹⁴⁴ Jönsson S. (1989).

¹⁴⁵ Holmblad Brunsson K. (2002).

¹⁴⁶ Landry C. (2000).

¹⁴⁷ Nilsson S. (2003).

nödvändighet för legitimering av kulturaktiviteten. Föreläsningssalen eller skolaulan kan vara goda lokaler att nyttja i samband med större föreläsningar eller skolavslutningar men är inte alla gånger funktionsmässigt anpassade för exempelvis ett konsertframförande eller Teaterföreningens föreställningar. Om man ser till teaterlivet så har Teaterföreningen som vi tidigare nämnt förlorat många abonnenter. Man kan inte sitta bekvämt i aulan vilket leder till att medlemmar avslutar sitt medlemskap, förklarar Lindholm. När man byggde stadsbiblioteket var man noga med hörsalens utformning men utelämnade en god och anpassad teaterscen.¹⁴⁸ Jensen menar att den viktigaste frågan för kommunen vad gäller kulturlivet är infrastrukturen, alltså att det finns anläggningar där man kan bedriva kultur. Även om han anser att man har en väldigt bra plats i biblioteket så är ej denna lokal helt anpassad för alla de aktiviteter som förläggs där, åtminstone inte akustikmässigt. Det är dock inte den offentliga förvaltningens roll att bistå med all kultur utan de ska snarare verka som ett stöd till de aktörer som vill genomföra kulturevenemang eller liknande och då måste man skapa förutsättningar för att kunna bedriva kulturprojekten i någon form av miljö.¹⁴⁹

7.2 Olikheter i det kulturindustriella nätverket

Samtal med vidtalade respondenter tyder på att det finns en övergripande gemensam uppfattning om att samverkan olikheter emellan är en nödvändighet för ett mer breddat och synligt kulturutbud inom kommunen. Detta betyder dock inte att samstämmigheten är fullständig då man kan urskilja en del konflikter bland dem som ingår i nätverket eftersom varje enskild aktör har organisationsspecifika mål.¹⁵⁰ Karakteristiskt för kulturverksamheten är att den tvingas bemöta och hantera dubbla eller parallella system. Verksamheten måste behärska såväl en konstnärlig logik som en praktisk-ekonomisk.¹⁵¹ Inom det kulturindustriella nätverket har vi studerat olika organisationskaraktärer med olika mål: den offentliga, den privata vinstdrivande samt den ideella. Som vi tidigare nämnt existerar de tre olika organisationerna av olika syften. Kommunens primära uppgift är att genom olika förvaltningar och nämnder värna om medborgarnas välmående. Den privata vinstdrivande organisationen vill i sin tur gå med vinst medan den ideella verksamheten många gånger har en inre drivkraft som motiverar arbetet och som ej i första hand förknippas med

¹⁴⁸ Lindholm P. Intervjutillfälle 050408.

¹⁴⁹ Jensen B. Intervjutillfälle 050413.

¹⁵⁰ Jönsson S. (1989).

¹⁵¹ *Den ofrivillige företagaren – en studie av kultur, ekonomi och företagande*, Nätverkstan Kultur i Väst, 2002.

ekonomisk vinning. Sammanfattningsvis kan man således i det kulturindustriella nätverket konstatera att berörda organisationer har en gemensam strävan att utifrån sina förutsättningar och uppfattningar bidra till skapandet av ett föredömligt kulturliv. Då varje organisation dock har organisationsspecifika mål kan oenighet uppstå och försvåra samarbetet inom nätverket. Denna klassiska problematik har även vi påträffat inom Ängelholms kommun, främst i samband med Vasallens vinstdrivande verksamhet och deras potentiella samarbete med den ideella kulturskaparen. Andersson förklarar att det finns verksamma kulturutövare inom regionen men konstnärerna är ofta väldigt utspridda och sitter gärna hemma på sina gårdar och en del har säkert inget behov av ett samarbete. Ibland behöver konstnärerna dock ställa ut sitt material, samlat, för att de som är konstintresserade ska få tillfälle att begrunda och kanske inhandla. Kulturskaparna är dock varken ekonomer eller tekniker, de tänker inte i vinstdrivande termer utan snarare kreativt i kulturgärning, vilket gör att det således blir svårare att mötas, förklarar Andersson.¹⁵² Fribrock, från KKV, hade gärna sett ett samarbete med Vasallen men anser att lokalhyran är alldeles för hög.¹⁵³ Det där är pedagogiskt svårt att förklara, menar Andersson. Man resonerar som så att lokalerna står ju tomma och varför kan Vasallen då inte sänka lokalhyran eller till och med låta konstnärerna nyttja lokalerna kostnadsfritt då de ännu ej blivit uthyrda.¹⁵⁴

Som vi tidigare nämnt tror vi att ett fungerande nätverk kräver att samtliga ovannämnda nätverksformer i en samspelande process interagerar med varandra. Således är ej den ensamma fysiska infrastrukturen, i form av goda lokaler, tillräcklig utan kräver såväl inslag av det sociala, dvs. individers skapande och samverkan, som organisatoriska aspekter i form av olika organisationskaraktärer. Om regionen lyckas att fånga och samla ovannämnda element i det kulturindustriella nätverket tror vi att det kan bidra till skapandet av positiva externa effekter för övriga delar av samhället, inte bara ur ett ekonomiskt perspektiv utan även bildningsmässigt i form av förnyade kunskaper. Ett effektivt kulturindustriellt nätverk kan vidare gynna såväl turismnäringen, i form av ett högre besökantal, som inflyttningar av företag och privatpersoner etc. till kommunen. Dessa många gånger samhällsekonomiska spridningseffekter uppstår även i samband med och är nära förknippade till klusterbegreppet, vilket vi har för avsikt att behandla i följande avsnitt.

¹⁵² Andersson M. Intervjutillfälle 050415.

¹⁵³ Fribrock B. Intervjutillfälle 050415.

¹⁵⁴ Andersson M. Intervjutillfälle 050415.

8. Kulturell klusterdynamik som ledstjärna

Samhällets näringspolitik bör byggas kring en förståelse för klusterdynamik, dvs. samspelet mellan konkurrens, samarbeten och nätverk inom regioner.¹⁵⁵ Ett lyckat samordningsarbete kan resultera i positiva synergieffekter som skapas då olika företag eller verksamhetsgrenar samverkar och under förbättrade omständigheter utnyttjar verksamheternas respektive resurser.¹⁵⁶ Vidare brukar man tala om att kulturen påverkar kreativiteten vilket i sin tur successivt även får effekt på produktiviteten i samhället. Det komplexa vad gäller just denna typ av immateriella externa effekter är att de är svåra att identifiera och mäta.¹⁵⁷ I samband med de kulturindustriella klustren kan det vidare bli ännu svårare att uppskatta spridningseffekternas betydelse för samhället eftersom det idag ej finns några utförliga studier kring detta fenomen.¹⁵⁸ Således blir detta avsnitt i första hand en ansats till att försöka tillämpa klustermodellen på de gränsöverskridande kulturverksamheterna i kommunen.

I den mikroekonomiska miljön som inom nationalekonomin innefattar de enskilda producenternas och konsumenternas beteende¹⁵⁹ kan man studera den betydelsefulla del av näringslivsdynamiken som utspelas inom ramen för kluster. Klusterbegreppet lanserades av Michael Porter i slutet av 1980-talet och fokus lades då på näringslivet och dess kopplingar mellan olika branscher.¹⁶⁰ Ett kluster består således av en mängd relaterade branscher vilka är sammanlänkade genom flöden av information, teknik och annan kunskap. Runt omkring klustrets kärna av företag och branscher finner man även specialiserade institutioner (organisationer och regelsystem), universitet, politiska organ och myndigheter samt finansiella aktörer. Klusterteorin förklarar vidare att företag växer i vissa geografiska regioner av andra skäl än bara rent ekonomiska. Företag som etablerar sig i ett område där liknande företag redan finns kan dra fördel av en utvecklad infrastruktur och en miljö som

¹⁵⁵ Sölvell Ö. (2004).

¹⁵⁶ www.ne.se - Nationalencyklopedins hemsida, 050515.

¹⁵⁷ Muren A. (1994).

¹⁵⁸ Nilsson S. (2003).

¹⁵⁹ www.ne.se - Nationalencyklopedins hemsida, 050515.

¹⁶⁰ Sölvell Ö. *Advantage Sweden* (Stockholm: Nordstedts juridik, 1999).

stimulerar till innovation. Ett sådant område lockar också kvalificerad arbetskraft och erbjuder möjligheter att utveckla en nära relation till lokala kunskapsforum som universitet och högskolor.¹⁶¹ En kreativ miljö är således en plats – antingen ett kluster av faciliteter, en stadsdel eller en hel region som innefattar de förnödenheter som erfordras i form av både materiell och immateriell infrastruktur för att kunna skapa kunskapsflöden av idéer och innovationer.¹⁶² Som vi nämnt i ovanstående kapitel blir således den fysiska (kulturella) infrastrukturen ett av de avgörande elementen i det kulturindustriella nätverket och även i samhällets klusterutveckling om man vill attrahera ytterligare verksamheter som arbetar med och för kulturturism men även andra branscher. Klustrets centrala funktion är att den verkar som en innovationsmiljö då företag sällan skapar en kontinuerlig ström av innovationer i isolerade miljöer. Således bygger uthållig innovationskraft på ett samspel med omgivningen.¹⁶³

Klusterbegreppet innefattar vidare vanligtvis små och medelstora företag som samarbetar på lokal nivå och varje enskild verksamhet har sin egen specialitet i delar av produktionen.¹⁶⁴ Vi menar således att varje enskild kulturverksamhet oavsett organisationsform blir av betydelse för det totala kulturindustriella klustret och det blir därför av vikt att försöka identifiera och fånga dessa värdefulla aktörer.

8.1 En dynamisk klusterdiamant

På senare tid har klusterbegreppet alltmer kommit att inkludera olika kopplade institutioner i en s.k. *triple helix*-spiral som sammanflätar näringsliv, akademi och politiskt organ på olika nivåer, vilket leder till att det blir av vikt att företag, universitet samt myndigheter utvecklar god samarbetsförmåga i klustret. Detta innebär att Porters diamantmodell, som beskriver mikroekonomiska källor till ett klusters konkurrenskraft, alltmer förs samman med klusterbegreppet.¹⁶⁵ Denna dynamiska klusterdiamant poängterar att makromiljön, som syftar till att förklara ekonomins samlade utveckling vad gäller exempelvis sysselsättning och långsiktig tillväxt¹⁶⁶, i ett land är lika för alla. Samtidigt skiljer sig klustren åt i grad av

¹⁶¹ Nordin S. (2004).

¹⁶² Landry C. (2000).

¹⁶³ Lindqvist G., Malmberg A. & Sölvell Ö. *Svenska klusterkartor – En statistisk inventering av kluster i Sverige 2002*.

¹⁶⁴ Wilson F. (2000).

¹⁶⁵ Lindqvist G., Malmberg A. & Sölvell Ö. *Svenska klusterkartor – En statistisk inventering av kluster i Sverige 2002*.

¹⁶⁶ www.ne.se - Nationalencyklopedins hemsida, 050515.

utveckling, förfining och internationell konkurrensförmåga. Ju mer styrka som finns i ”diamanten”, dvs. mikromiljön, desto större blir den potentiella utvecklings- och konkurrenskraften i makromiljön. Diamantmodellen har sin utgångspunkt i analysen av nationellt baserade branschkluster men har efterhand även kommit att betraktas som ett redskap för att analysera och förstå företagsdynamik och konkurrenskraft på andra nivåer, dels inom stora regioner (grupper av angränsande länder), del små regioner såsom landsdelar eller enskilda stadsregioner (lokala kluster).¹⁶⁷ Således utmärks kluster numera av att de handlar och konkurrerar såväl nationellt som internationellt. I en marknadsekonomi bestäms framväxten av företag och industrier dels av var entreprenörer råkar befinna sig eller flyttar till, dels där det finns naturliga förutsättningar för en viss typ av näringsverksamhet. I samband med detta skapar olika geografiska, kulturella och institutionella förhållanden olika förutsättningar för att ett visst entreprenörskap överhuvudtaget ska uppkomma. Bland de i hög grad växande kluster finner vi sådana kluster som kan beskrivas som kunskaps- och upplevelserelaterade. Läkemedel, IT, turism och underhållning är de branschkluster som under senare år varit mest framträdande.¹⁶⁸

Vi har i figur 4 applicerat ovanstående resonemang kring klusterdiamanten som analysverktyg för den kulturindustriella branschens potentiella konkurrensförmåga och menar att det främst är den lokala och nationella konkurrensförmågan som blir av relevans då det är kommunen och dess relation till större närliggande kommuner som är i fokus.¹⁶⁹

Produktionsfaktorer är de typiska resurser som krävs för att konkurrera i åtskilliga branscher och kan delas in i följande generella kategorier: mänskliga resurser, fysiska resurser, kunskapsresurser, kapitalresurser och infrastruktur.¹⁷⁰ Som vi tidigare påpekat är Ängelholms kommun idag rik på den mänskliga resursen i samband med kulturlivet. Däremot anser vi att det förekommer brister i såväl offentlig resursfördelning som befintlig fysisk kulturell infrastruktur. Åtminstone i förhållande till sin växande kommunstorlek.

¹⁶⁷ Lindqvist G., Malmberg A. & Sölvell Ö. *Svenska klusterkartor – En statistisk inventering av kluster i Sverige 2002*.

¹⁶⁸ Sölvell Ö. (2004).

¹⁶⁹ Nygaard C. & Bengtsson L. (2002), Lindqvist G., Malmberg A. & Sölvell Ö. *Svenska klusterkartor – En statistisk inventering av kluster i Sverige 2002*.

¹⁷⁰ Nygaard C. & Bengtsson L. (2002).

Företagens strategier, strukturer och interna rivalitet inom en bransch har betydelse för den enskilde verksamhetens konkurrensförmåga.¹⁷¹ Som vi tidigare nämnt är de kulturella aktörerna av olika organisationskaraktär med varierande mål och förutsättningar. Detta leder bl. a. till att vissa ges mer inflytande och utrymme än andra. Att kommunen i dagsläget har ett rikt kulturliv med många viljor betraktar vi som positivt då man i denna höga konkurrens ständigt forceras till att ständigt uppvisa förbättrade färdigheter och resultat.

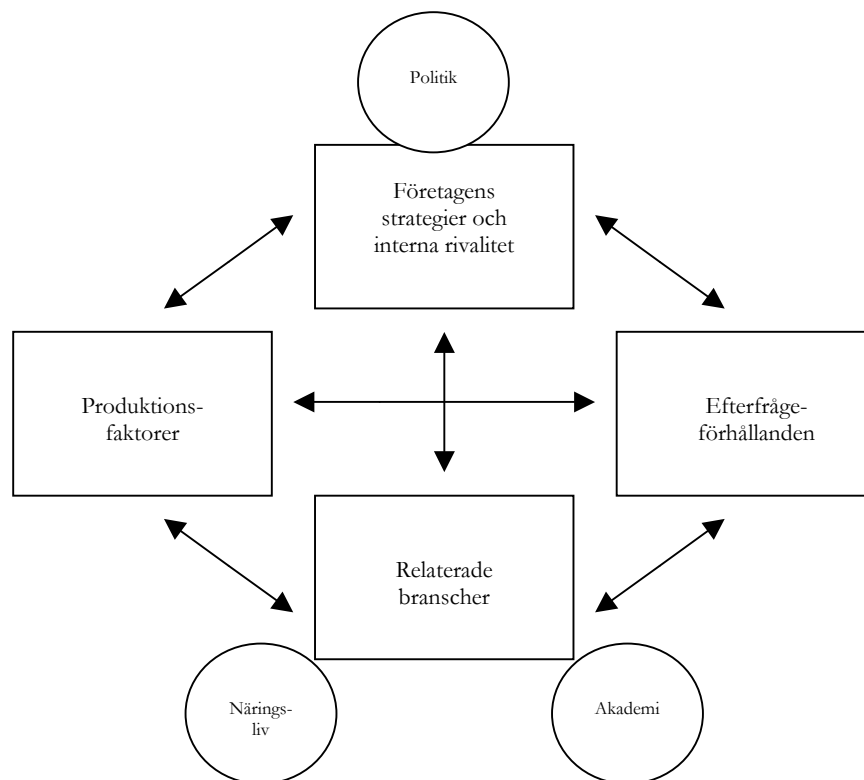
Efterfrågeförhållandena på lokala marknaden har betydelse för hur en bransch klarar sig på den regionala marknaden.¹⁷² Då denna analys ej är utförd utifrån medborgarens, dvs. konsumentens, perspektiv har vi ej det underlag som krävs för att resonera kring detta. Dock drar vi slutsatsen att om den lokala efterfrågan på kulturutbudet i kommunen är högre än i närliggande kommuner blir detta en konkurrens fördel för den förstnämnda. Således är efterfrågeaspekten en viktig faktor vilket kommunen kan ha i åtanke då man arbetar med frågor som rör kommunens konkurrenskraft. Kultur som attraktionskraft och konkurrens fördel blir då ett tämligen relevant diskussionsunderlag.

En bransch är vidare ej en isolerad enhet och företagen ingår ofta i ett komplicerat nät av relationer som sträcker sig långt utanför branschen. Direkt och indirekt påverkan och beroende mellan organisationerna i en bransch och **relaterade branscher** blir således avgörande för både den övergripande branschens som den enskilda verksamhetens konkurrensförmåga.¹⁷³ Som tidigare nämnts menar vi att turismnäringen kan betraktas, om icke-integrerad så åtminstone, som en relaterad bransch till kulturindustrin och inte minst då respektive branschs utbud och rekreativmöjligheter kompletterar varandra bl.a. ur invånarens och besökarens perspektiv. Således blir kulturturism som fenomen en betydelsefull komponent i det kulturindustriella klustret.

¹⁷¹ Nygaard C. & Bengtsson L. (2002).

¹⁷² Nygaard C. & Bengtsson L. (2002).

¹⁷³ Nygaard C. & Bengtsson L. (2002).

Figur 4: Porters diamantmodell med triple helix-komponenter

8.2. Triple helix i diamantmodellen

För att diamantmodellen ska bli bättre applicerbar på kommunen ur ett kulturekonomiskt klusterperspektiv menar vi vidare att de tre triple helix-komponenterna kan integreras i Porters ursprungliga diamant. Detta eftersom näringsliv, utbildning och den offentliga verksamheten alla är betydelsefulla element som har en påverkan på kulturutvecklingen i kommunen.

8.2.1 Näringsliv och utbildning

Vi menar att ÄNAB är en betydelsefull verksamhet och länk till näringslivet inom Ängelholms kommun. Enligt Jensen är Ängelholm en fantastisk plats att bo på så till vida att man erbjuder en fenomenal närmiljö med havet, åsen, skogen och det öppna landskapet. Man kan bo i en småstadskaraktär men har samtidigt ganska nära till storstadens utbud. Man kan alltså bo i en lugn och trygg miljö men har även nära till teater, konserter och ett utomordentligt restaurangutbud och man kan med hjälp av smidiga förbindelser och allmänna kommunikationer lätt ta sig till de större närliggande kommunerna, förklarar Jensen. Det finns alltså oerhört många värden och vi tror att företagare vill bo relativt lugnt

men ha tillgång till de här kvaliteterna, menar Jensen. Därför kan ÄNAB attrahera företagare och då skapas även arbetstillfällen. Och skapar vi arbetstillfällen får vi eventuellt även fler människor som vill bo innanför kommunens gränser.¹⁷⁴ Utöver näringslivet blir även kulturellt präglade kunskapsorganisationer i form av universitet och högskolor viktiga komplement till den attraktiva och nyskapande kommunen. I dagsläget har inte Ängelholm en utvecklad akademisk utbildningsnivå men kommunen kan dock dra nytta av de universitets- och campusområden som finns tillgängliga inom närliggande kommuner. Man skulle kunna överbygga de olika kulturerna, för allt är ju kultur, menar F10 Vasallens VD Mats Andersson. Han anser därför att man på Vasallens område skulle kunna erbjuda någon form av utbildning som exempelvis KY-utbildningar eller någon filial till Lunds universitet och/eller Malmö högskola.¹⁷⁵

Vidare kommer mindre orter alltid att ha ett lägre utbud i förhållande till större orter. I vissa sammanhang vänder sig därför kommuninvånarna till de större närliggande orterna, förklarar Wallmark. Ängelholm kan inte konkurrera med dem och ska inte konkurrera med dem eftersom de är annorlunda. Ängelholm kommer aldrig att bli en studentstad som Lund, å andra sidan kommer Malmö och Lund aldrig att kunna erbjuda de kvaliteter som Ängelholm har, dvs. ett lugnare tempo och en tryggare miljö. Vidare menar Wallmark att Ängelholm har ett stort och varierat kulturutbud i förhållande till kommunens storlek. Vi menar att man samtidigt ej får negligera det faktum att kommunen befinner sig i en tillväxtfas och att detta på sikt kan innebära en viss risk då man kan förlora den småskaliga kommunens fördelar som idag är så nära förknippat med Ängelholm.

8.2.2 Offentligt stöd som grundförutsättning

Med utformade regelsystem och med gemensamma riktlinjer på nationell, regional och lokal nivå kan den offentliga organisationen bidra till att utveckla dynamiska kluster.¹⁷⁶ Det finns ett antal argument till varför kultur bör erhålla offentligt stöd som exempelvis att kultur kan betraktas som en kombination av privata och kollektiva aktiviteter där det inte går att ta betalt för den kollektiva delen som består av lokal prestige, lokalisering inklusive turism samt bevarande av kulturarv. Således blir kultursatsningar på det regionala planet

¹⁷⁴ Jensen B. Intervjutillfälle 050413.

¹⁷⁵ Andersson M. Intervjutillfälle 050415.

¹⁷⁶http://www.cind.uu.se/research_areas.htm#samspel –Uppsala universitet, 050518.

lokala kollektiva nyttigheter, i den mån de påverkar sysselsättning, företagsetablering och turism.¹⁷⁷ Ovanstående resonemang om att kultur får spridningseffekter och att dessa skulle vara ett argument för kulturstöd har framförts av flera. Argumentet är att kulturstöd bidrar till ökad kulturverksamhet vilket i sin tur leder till förhöjda intäkter och efterfrågan i samband med andra relaterade branscher som exempelvis hotell- och restaurangbranschen. Ett rikt kulturliv är som vi tidigare nämnt, många gånger en viktig faktor som tas i beaktning då privatpersoner överväger potentiella bostadsorter. Denna tänkbara tillväxthöjande faktor kan bli så omfattande och betydelsefull att den motiverar ett offentligt stöd. Det offentliga stödet spelar vidare en avgörande roll för kulturindustrin och utan den bas av konstnärligt skapande som möjliggörs genom offentlig kulturpolitik skulle upprätthållandet och utvecklingen av flertalet kulturprojekt vara betydligt svårare att genomföra.¹⁷⁸ Vidare överlappar begreppen kollektiv nytta och synergieffekt varandra eftersom båda kan användas för att hänvisa till en situation där flera automatiskt konsumerar exempelvis en kulturaktivitet som kan vara en biprodukt av någon annan aktivitet.¹⁷⁹ Olsson förklarar att biblioteksverksamheten inte enbart förser besökaren med böcker utan verksamheten blir även ett socialt centrum som kan skapa inspiration.¹⁸⁰ Persson är av samma åsikt då det är biblioteken hon besöker för att inhämta all nödvändig fakta inför kommande teateruppsättningar. I samband med den senaste uppsättningen av ”Sköna Helena” fann hon inom detta forum inspiration och kunskap kring den grekiska mytologins karakteristiska klädsel, håruppsättningar och musik etc. Biblioteksverksamheten har alltså flera viktiga funktioner i Persson produktioner.¹⁸¹ Således resulterar den enskilda kulturverksamhetens huvudfunktion (läs här tillhandahållande av litteratur) i en biproduktfunktion (läs inspirations- och kunskapskälla) vilket i sin tur får spridningseffekter då individen förmedlar dessa erhållna kunskaper i ett vidare kollektivt sammanhang som vid exempelvis en teaterföreställning.

Ett reducerat offentligt stöd skulle vidare på sikt utarma samhället, förklarar Andersson. Man är beroende av att ha en egen teater, en egen ensemble och man flyttar inte till en stad där kulturlivet är dött.¹⁸² Wallmark menar att den offentliga organisationen har en väldigt stor uppgift i att bevara och sammanställa inte minst minnen och har historiskt alltid haft

¹⁷⁷ *Kultur för regional tillväxt*, Kulturdepartementet: Stockholm, 1998.

¹⁷⁸ Muren A. (1994).

¹⁷⁹ Muren A. (1994).

¹⁸⁰ Olsson B. Intervjutillfälle 050503.

¹⁸¹ Persson B. Intervjutillfälle 050408.

¹⁸² Andersson M. Intervjutillfälle 050415.

rollen att bevara och lyfta fram samlingarna. Den offentliga verksamheten blir således en viktig aktör när det gäller att bevara och skapa förutsättningar men en svagare funktion när man talar om det dagliga kulturskapandet.¹⁸³ Således blir den offentliga organisationen ett viktigt element i det kulturindustriella klustret, inte enbart som tidigare nämnd legitimitetskälla eller tillhandahållare av kulturell fysisk infrastruktur, utan även som passiv kulturskapare då man indirekt genom emotionellt såväl som finansiellt stöd förser de aktiva kulturutövarna med uppmuntran och resurser.

8.3 Samordning via mötesplats

Näringspolitiken bör vidare byggas kring en förståelse för klusterdynamiken, dvs. samspelet mellan konkurrens, samarbeten och nätverk inom regioner. En nyanserad näringspolitik bör vidare verka över flera samhällsliga sektorer, i samspel med regionala och lokala myndigheter, samt länka till lokala klusterföretag samt forsknings- och utbildningsorganisationer. Det är med andra ord tre faktorer som ska beaktas:

- Gränsöverskridande samordning på nationellt plan
- Samordning mellan olika geografiska nivåer
- Lokal samordning mellan olika klusteraktörer¹⁸⁴

I kommunen blir det således av betydelse att gränsöverskridande organisationsformer på lokal nivå försöker finna vägar och metoder till ett samarbete gällande en gemensam målsättning. Vidare blir såväl den ideella föreningen, privata vinstdrivande verksamheten som den offentliga organisationen likvärdiga komponenter i det kulturindustriella klustret för att kunna förse såväl medborgare som besökare med ett rikt och varierat kulturliv. Ängelholm har under de senaste åren med tydlighet visat sig vara en kommun präglad av småstadscharm och storstadsutbud och arbetet med att slå vakt om denna unika kombination kommer även att fortsättningsvis att präglar arbetet, förklarar Wallmark.¹⁸⁵ Kommunen, som ej har för avsikt att på lokal nivå bistå med tillräckligt kulturutbud, förlitar sig således i många sammanhang på större närliggande kommuners utbud. Därför blir det i ett utvidgat klusterperspektiv av vikt att man inom rimliga avstånd har tillgång till

¹⁸³ Wallmark H. Intervjutillfälle 050506.

¹⁸⁴ Sölvell Ö.(2004).

¹⁸⁵ Ängelholm kommuns Årsredovisning 2003.

storstadens utbud och att man därför kontinuerligt kommunicerar med de större kommunerna och synliggör deras kulturella rekreativmöjligheter som inte går att erhålla på lokalt plan. För att vidare möjliggöra den lokala samordning som erfordras mellan berörda aktörer blir utformandet av en gemensam mötesplats ett viktigt element för det framtida arbetet inom det kulturindustriella klustret.

9. Diskussion

Nedanstående diskussion och resonemang grundar sig på de teorier vi valt att tillämpa tillsammans med vårt utförda fältarbete. Vidare menar vi att de generella slutsatser vi dragit kan appliceras på likvärdiga kommuner.

Vårt övergripande syfte med denna studie har varit att belysa det kulturindustriella nätverkets möjligheter att skapa förutsättningar för samhällsekonomisk tillväxt i kommunen och vi har kommit fram till att den kulturella attraktionskraften är en företeelse som, under förbättrade omständigheter, kan synliggöras och utvecklas i det samverkande kulturindustriella nätverket. Vi menar att ett samordnat och fungerande kulturindustriellt nätverk indirekt gynnar såväl turismnäring som inflyttningar av företag och privatpersoner och kan vidare leda till förhöjda intäkter för den lokala hotell- och restaurangbranschen etc. Precis som det fungerande och samordnade kulturindustriella nätverket kan skapa positiva samhällsliga spridningseffekter har vi kommit fram till att det splittrade och ofokuserade kulturindustriella nätverket i motsatt riktning kan hämma kulturlivets utveckling, vilket även på sikt hindrar den samhällsekonomiska tillväxten.

Vi har under analysens gång ständigt tvingats hantera det paradoxala tillstånd som det kulturindustriella begreppet inbjuder till och det går ej att bortse från det faktum att det förekommer en viss problematik att tala om kulturskapare i industriella termer. Trots denna paradox har vi dock insett att det finns ett behov att överkomma denna problematik om berörda parter vill uppdatera rådande kultursyn samt utveckla kulturlivet i samhället. Det blir således en utmaning för aktörerna inom kommunen att försöka skapa ett gränsöverskridande nätverk som förenar offentliga, privata och ideella kulturaktörer trots att deras respektive syften och ändamål många gånger går isär. För att ett fungerande kulturindustriellt nätverk ska etableras erfordras det vidare lyhördhet och förståelse för olikheter och deras respektive uppfattningar om vad som bör inrymmas i kulturbegreppet.

Som framgått i vår undersökning finns det ingen samstämmig uppfattning gällande kulturbegreppet och dess innebörd vilket leder till att fenomenet blir mångfacetterat oavsett organisationskaraktär och kulturaktören talar gärna om kulturbegreppet med utgångspunkt i sin egen verksamhet. En mer eller mindre omedveten rangordning av diverse kulturaktiviteter sker fortlöpande trots åtskilliga ansatser till att beskriva kulturfenomenet ur ett demokratiskt och modernt perspektiv. Vi menar att om det kulturindustriella nätverket ska fortlöpa smärtfritt krävs det från alla inblandade att man utvecklar en förmåga att sätta sina egna preferenser åt sidan för att tillsammans skapa ett rikt och mångfacetterat kulturliv. I nätverket finns det diverse aktiviteter som kan underlätta samordningen kulturella olikheter emellan. Vi menar att festivalen som kulturevenemang är ett gott exempel på ett samordningsarbete som kan förena och samla krafter från flertalet näringar och verksamheter samt reducera den markanta distinktionen mellan fin- och populärkultur och på så vis överbrygga det sociala avståndet människor emellan. Vid denna tillställning fångar vi arrangemangets bakomliggande eldsjäl/-ar, stödjande föreningar, sponsorer från näringslivet, det kommunala stödet samt medborgarna, alla förenade i tid och rum. På så vis uppstår den eftertraktade tvåvägskommunikation som alltför ofta går förlorad i det kulturella samordningsarbetet.

De traditionella kulturvärderingar som präglar och ständigt reproduceras inom den offentliga verksamheten kan vidare uppfattas som ett hinder för övrig kulturverksamhet i kommunen. Då traditionella kulturinstitutioner tilldelas övervägande del av de offentliga kulturresurserna ges den levande kulturen med de ideella aktörerna i spetsen mindre utrymme vilket på många sätt påverkar och begränsar kommunens synliga kulturutbud och individens valmöjligheter. Huruvida korrekt är det att den offentliga aktören, som överlag snarare är en passiv än en aktiv kulturskapare, ges så mycket utrymme och inflytande i samband med kulturlivets utformning? Vi förstår att det blir problematiskt för kulturellt präglade offentliga och privata organisationer att försvara sina respektive kulturverksamheter i andra syften än ekonomiskt mätbara. Detta då man har organisationsspecifika mål som inte i första hand värderas eller kan kopplas till den inre tillfredsställelsen som den kreativa eldsjälén erhåller vid sitt kulturskapande. Vidare skulle förekommande offentlig maktproblematik eventuellt reduceras vid privatisering av den offentliga kulturverksamheten då ett bredare och mer kommersiellt utbud som kanske många gånger bättre överensstämmer med allmänhetens kulturintresse skulle etableras. Trots att den nischade finkulturen i ett sådant läge skulle ges mindre inflytande ställer vi oss

tveksamma till om detta är rätt sätt att bemöta berörd problematik. Detta eftersom ett nytt problem skulle ta vid då den offentliga kulturaktörens legitimitetsfunktion skulle gå förlorad, vilket även skulle drabba den ideella aktören som i denna situation tvingas stå helt ensam utan varken offentligt emotionellt eller finansiellt stöd. Flertalet ideellt arrangerade kulturevenemang som exempelvis lokala festivaler är många gånger, åtminstone till en början, beroende av den legitimitet som det offentliga stödet kan erbjuda.

Vidare blir den fysiska kulturella infrastrukturen en förutsättning för det utvidgade kulturutbudet och vi menar att den offentliga aktören även i detta sammanhang spelar en viktig roll i det kulturindustriella nätverket. Upprätthållandet av utformade faciliteter anpassade för sina ändamål blir en nödvändighet för kulturaktivitetens legitimitet och den offentliga verksamheten blir därför en betydelsefull aktör som passiv och bevarande kulturförvaltare. Detta är ytterligare en beståndsdel som skulle gå förlorad vid en privatisering av den offentliga kulturverksamheten. Ovanstående blir, enligt oss, tillräckliga argument för att bevara den idag politiska kulturverksamheten i offentlig regi trots påvisade brister. Trots att det vidare inte är kommunens huvudsakliga uppgift och skyldighet att fullständigt finansiera de ideella kulturaktörernas verksamheter kan vi inte överge tanken om att kommunen många gånger åker snålskjuts på bekostnad av den frivilliga aktörens skapande. Kommunen bör inte förbise det faktum att det ideella arbetet som ligger till grund för en stor del av kommunens levande kulturutbud i stora drag är ett obetalt heltidsarbete. Således bör man ej negligera den intensiva eldsjälens roll och ändamål i det kulturindustriella nätverket. Denne aktör låter sig inte i första hand styras av administrativa regler och har inte det offentliga stödet som ledstjärna i sin kreativitet utan kommer att fortsätta med sitt skapande oberoende det offentliga kulturella maktinflytandet i kommunen. Således blir den kulturskapande eldsjäl en bestående komponent i kommunens kulturliv oavsett hur den offentliga verksamheten väljer att fördela kulturresurserna och även om den ideella eldsjäl inte i första hand drivs av ekonomisk vinning menar vi dock att det offentliga emotionella stödet i detta sammanhang får en större roll. Detta eftersom människan som social varelse har ett behov av att bli sedd och bekräftad för det hon gör.

Vi har vidare kommit fram till att den offentliga kulturverksamheten skulle kunna synliggöra kommunens kulturutbud genom en bättre balanserad resursfördelning. Om liknande insatser ej prövas tror vi att det finns en viss risk att den växande kommunen

släpar efter vad gäller förväntat kulturutbud i förhållande till dess storlek. Den socialisering som uppstår då individen i samspel med organisationen påverkar och formar nätverkets intressen leder till skapandet av såväl legitima, överordnade som underordnade världsbilder. Detta kan i sin tur betyda att individens individuella och ursprungliga livsåskådning ersätts med den legitima och socialt accepterade allt eftersom man spenderar tid i nätverket. Vi menar att denna socialisering kan ske både på gott och ont då man å ena sidan får tillträde till nya kulturella tolkningar vilket kan bredda individens perspektiv. Å andra sidan finns det i det kulturindustriella nätverket en viss risk att centrala, dominerande och traditionella kulturvärderingar med sin legitimitet i detta sammanhang ges ännu större inflytande vilket kan försvåra den lokala underordnade aktörens ständiga kamp i att försvara sitt kulturarbete som likvärdig den dominerande kulturverksamheten. Vidare tror vi att ett rikt och attraktivt kulturliv kräver inslag av såväl traditionella bevarande kulturinstitutioner som levande kulturverksamheter samt att man inkluderar aktörer från såväl inner- som ytterområdena och inte enbart uppmuntrar och stödjer de kulturverksamheter som är lokaliserade i och nära stadskärnan. För att ovanstående resonemang ska bli verklighet menar vi att den passiva kulturskaparen tvingas retirera något för att ge större utrymme till den aktiva kulturskaparen, således krävs det en ömsesidig samverkan ideella, privata och offentliga aktörer emellan.

För att vidare kunna dra fördel av de samhällsekonomiska tillväxtpotentialer som det kulturindustriella nätverket kan ge upphov till menar vi att det blir av intresse för kommunen att försöka skapa en viss förståelse för den kulturella klusterdynamiken, dvs. vikten av ett samspel mellan konkurrens, samverkan och nätverk inom kommunens gränser. I samband med det kulturindustriella klustret talas det om såväl det lokala som det regionala klustret. På lokal nivå kan en kulturell klusterdynamik, med dess samspelande kulturverksamheter, bidra till skapandet av en miljö där kreativitet och innovation flödar. Med utgångspunkt i Porters diamantmodell och triple helix-spiralens komponenter: näringsliv, utbildning och politik kan man vidare skapa förutsättningar för det kreativa och kunskapsrika klimatets utveckling, vilket i sin tur kan få positiva spridningseffekter på det övergripande samhället som också influeras och utvecklas i denna innovativa atmosfär. För att denna kreativa atmosfär ska kunna frodas erfordras det dock att, precis som i det kulturindustriella nätverket, diverse organisationskaraktärer tillsammans med universitet och myndigheter utvecklar en god samarbetsförmåga även i det kulturindustriella klustret. Företag inom näringslivet, vilkas målsättning är att med olika metoder skapa en högre

tillväxt, blir således en viktig källa för kommunen och dess attraktionskraft. Vi menar därför att det blir av betydelse att även den angränsande branschen förstår sin roll som indirekt kulturrelaterad aktör. Då exempelvis turistens rekreativsmöjligheter många gånger består av klassiska turistaktiviteter som t. ex. en dag på stranden eller ett museibesök menar vi att kultur och turism egentligen är två interagerande fenomen. Detta leder således till att turismnäringen är en relaterad bransch i det kultur-dynamiska klustret. Vi anser därför att det bör vara av intresse för såväl den offentliga aktören som det privata näringslivet att samordna, utveckla och synliggöra begreppet kulturturism i kommunens kulturliv. Denna samordning kan indirekt skapa positiva spridningseffekter för kommunen och dess samhällsekonomiska tillväxt då ett synligare utbud kan leda till förhöjd uppmärksamhet för kommunen vilket i sin tur kan resultera i ett högre besöksantal. Visionen om att kultur utgör en viktig del i samhällets attraktionskraft är således, enligt oss, något som bör genomsyra även näringslivets fortsatta arbete i att skapa en attraktiv och tillväxtvänlig region.

Med utgångspunkt i det regionala klusterperspektivet har vi vidare fått uppfattningen om att den mindre kommunen till stor del förlitar sig på närliggande större kommuners utbud, vad gäller exempelvis kultur och utbildning, vilket kan bli en styrka i ett sammanhang men en svaghet i ett annat. Mindre kommuner utan utvecklad infrastruktur för högre utbildningsnivå kan i det regionala klustret dra nytta av de universitets- och campusområden som finns att tillgå i de närliggande studentstäderna. Vi menar dock att det lokala och växande klustret på sikt även kommer att bli beroende av denna kunskaps- och kreativetskälla vilket leder till att man ej helt bör förlita sig på det regionala klustrets kunskapsinstitutioner. Därför bör det ligga i den växande kommunens intresse att utforma och utveckla detta kunskapsforum då ett sådant initiativ kan få spridningseffekter på det totala samhället. De fördelar som den småskaliga kommunen vidare kan erbjuda i form av en lugn och trygg miljö är en aspekt som på sikt kan gå förlorad i takt med att kommunen växer. Om dessa egenskaper tillsammans utgör den mindre kommunens huvudsakliga styrka finns det således en viss risk att attraktionskraften degraderar vid ökad tillväxt. En mindre kommun kan vidare inte konkurrera med större kommuners kulturaktiviteter och att som en mindre kommun ingå i ett större regionalt kluster kan således bli en styrka då man kan utnyttja närliggande kommuners resurser och utbud. Om den växande kommunen fullständigt förlitar sig på större kommuners kulturinstitutioner, i form av exempelvis konserter och teaterfaciliteter, kan detta dock på sikt bli en svaghet om man inte i takt

med samhällets utvidgning även utvecklar det lokala kulturlivet. Det har kommit oss till känna att det finns en viss frustration bland kulturutövare i den mindre kommunen då den offentliga verksamheten ej alla gånger erbjuder tillräckliga kulturfaciliteter utformade för sina ändamål. Oavsett kommunens storlek menar vi således att det borde ligga i den offentliga organisationens intresse att inrätta en mötesplats där det kulturindustriella nätverket kan samlas. Huruvida detta forum ska vara av fysisk eller virtuell karaktär kan vidare diskuteras. Vi är dock av den uppfattning att det kulturindustriella klustret med dess inslag av diverse ideella karaktärer på många sätt är i behov av en fysisk mötesplats där det sociala och kreativa kulturindustriella nätverket kan frodas.

9.1 Förslag och åtgärder till Ängelholms kommun

Vi menar att samtliga ovanstående generella slutsatser går att tillämpa på Ängelholms kommun. Utöver förda resonemang har vi vidare kommit fram till specifika förslag till den studerade kommunen.

Vi ställer oss något tveksamma till huruvida den kulturekonomiska resursfördelningen i Ängelholms kommun idag sker under optimala förhållanden. Förslagsvis menar vi att såväl den offentliga verksamheten som medborgaren och andra berörda aktörer skulle kunna gynnas av en utvidgad kultursatsning för att synliggöra och utveckla befintligt kulturutbud inom kommunen. Detta med hjälp av en jämnare ekonomisk resursfördelning. Medborgarens kulturella valfrihet skulle på så vis bli mer påtaglig samtidigt som den offentliga verksamheten, i större utsträckning, skulle tvingas arbeta utifrån mer kreativa och spontana förhållanden. Att kommunens biblioteksverksamhet företrädesvis ges så mycket utrymme i kulturbudgeten i förhållande till kommunens storlek tror vi kan få förödande konsekvenser för det övriga kulturutbudet. Trots att den omfattande biblioteksverksamheten är en unik konkurrensfördel för kommunen är vi något tveksamma till hur man i dagsläget kan motivera ett stadsbibliotek, elva filialer samt en bokbuss. Biblioteksverksamheten representerar idag den större delen av kulturbudgetens utgifter. Med tanke på de respektive filialernas något sparsamma öppettider: är det ur ett ekonomiskt perspektiv lönsamt att bedriva alla dessa enheter? Med detta menar vi ej att den ekonomiska faktorn företrädesvis alltid bör vara den offentliga kulturverksamhetens fokus, vilket vi varit noga med att poängtera i vår uppsats. Borde dock inte en extra bokbuss

kunna fylla behoven, såväl det sociala som det bildningsmässiga, i de mindre närliggande områdena? Vi tror att en reducering av biblioteksverksamheten hade kunnat tillåta större satsningar på de underordnade kulturverksamheterna som existerar i kommunen idag och som är minst lika viktiga för det omfattande kulturutbudet.

Som vi tidigare nämnt menar vi att den offentliga kulturaktörens roll är att som passiv kulturskapare i första hand förse kommunen med en god kulturell fysisk infrastruktur i form av lokaler anpassade för sina respektive ändamål. Vi har kommit till insikt med att denna infrastruktur i Ängelholms kommun idag är något bristfällig. Föreläsningssalen eller gymnasieskolans aula kan vara goda lokaler att nyttja i samband med större föreläsningar eller skolavslutningar men är inte alla gånger funktionsmässigt anpassade för exempelvis Teaterföreningens inköpta föreställningar. Vi har förstått att det ligger i Ängelholms kulturbudget att inom en snar framtid förbättra den facilitet som Teaterföreningen idag nyttjar. Vi ställer oss dock tveksamma till denna satsning då vi menar att en gymnasieaula i detta sammanhang inte till fullo kan tillgodose besökarens behov och upplevelse. Borde inte en investering i lokaler, avsedda för sitt ursprungliga syfte, vara en lönsammare och mer produktiv åtgärd på sikt?

Vi menar vidare att ett sätt att reducera avståndet mellan näringsliv och den offentliga kulturverksamheten i Ängelholms kommun skulle kunna genomföras vid utveckling av ett samarbete F10 Vasallen och kulturnämnden emellan. F10 Vasallen ställer sig positiva till att med sina lokaler försöka skapa ett mer mångfacetterat kulturutbud i Ängelholm. Varför tar inte Ängelholms kommun tillvara på denna ypperliga tillfällighet som erbjuds i form tillgängliga faciliteter då denna åtgärd hade kunnat berika kommunens kulturutbud? Med viss restaurering och anpassning efter kulturaktivitetens ändamål menar vi att dessa lokaler hade kunnat nyttjas under fördelaktiga omständigheter för samtliga parter. Eventuellt hade detta privat-offentliga samarbete vidare kunnat leda till utveckling av den åtråvärda mötesplats som åtskilliga kulturutövare inom kommunen idag saknar. För att en godare samverkan ska kunna etableras och upprätthållas kulturarbetarna emellan har vi i samband med vår undersökning kommit fram till att Ängelholm idag är i behov av en mötesplats där berörda kulturella krafter kan samlas och på så vis låta kreativiteten flöda. I Ängelholm talar man gärna om stadsbiblioteket som den centrala kulturella mötesplatsen. Vi menar dock att denna verksamhet redan har ett syfte och en roll i samhället och vi tror att det kan bli svårt för den underordnade enskilda kulturaktören att hävda sig i denna dominerande miljö.

Förslagsvis bör det kulturella mötet istället ske under neutralare former. Kanske kan Ängelholms tingshus (se bilaga 6), som inom kort står tomt, utgöra denna kulturella samlingspunkt inom kommunen i framtiden?

Referenser

Publicerade källor

- Abrahamsson B. (2000) *Organisationsteori: moderna och klassiska perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Björkegren D. (1992) *Kultur och ekonomi*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Danell T., Paju M., Weissglas G. & Westin L. *Kulturarvet som resurs för regional tillväxt*, Riksantikvarieämbetet 2002:1.
- Einarsson C. (2002) *Gruppobservationer: teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Gerholm L. (1985) *Kulturprojekt och projektkultur: en fallstudie av en kulturpolitisk försöksverksamhet*. Malmö: Liber.
- Holmblad Brunsson K. (2002) *Organisationer*. Lund: Studentlitteratur.
- Jacobsen D. I. & Thorsvik J. (1998) *Hur moderna organisationer fungerar*. Lund: Studentlitteratur.
- Jacobsen D. I. (2002) *Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Lund: Studentlitteratur.
- Jacobsen J. K. (1993) *Intervjun, konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur
- Jönsson C., Tägil S. & Törnqvist G. (2000) *Organizing European Space*. London: Sage.
- Jönsson S. (1989) *Kommunal organisation: från programbudgetering till kommundelsnämnder*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Landry C. (2000) *The creative city: a toolkit for urban innovators*. London: Earthscan.
- Lindqvist G., Malmberg A. & Sölvell Ö. *Svenska klusterkartor – En statistisk inventering av kluster i Sverige 2002*.
- Montin S. (2002) *Moderna kommuner*. Malmö: Liber ekonomi.
- Muren A. (1994) *Varför kulturstöd?: ekonomisk teori och svensk verklighet: rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi – [ESO]* Stockholm: Fritze.
- Nilsson S. (2003) *Kulturens nya vägar: kultur, kulturpolitik och kulturutveckling i Sverige*. Malmö: Polyvalent.
- Nordin S. (2004) *Kluster och turism*. Östersund: ETOUR.
- Nygaard C. & Bengtsson L. (2002) *Strategizing – en kontextuell organisationsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Onsér-Franzén J. (1996) *Kulturens giganter: en studie om fenomenen bokmässan och filmfestivalen i Göteborg*. Mölndal: HumTek.

Rosengren K E. & Arvidson P. (1992) *Sociologisk metodik*. Falköping: Almqvist & Wiksell.

Rönnerman K. (2004) *Aktionsforskning i praktiken: erfarenheter och reflektioner*. Lund: Studentlitteratur.

Sahlin I. (1996) *Projektets paradoxer*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson A. & Lundberg K. (1996) *Kultur som resurs: om den lokala kulturpolitikens möjligheter*. Stockholm: Kommentus.

Sölvell Ö. (1999) *Advantage Sweden*. Stockholm: Nordstedts juridik.

Sölvell Ö. (2004) *Kluster och den nya näringspolitiken*. Borås: Multitryck.

Trost J. (1994) *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Trost J. (1997) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Wahl, A. et al (2001) *Det ordnar sig: teorier om organisation och kön*. Lund: Studentlitteratur.

Wallén G. (1996) *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Wibeck V. (2000) *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Wilson, F. (2000) *Organisation, arbete och ledning: en kritisk introduktion*. Malmö: Liber.

Den ofrivillige företagaren – en studie av kultur, ekonomi och företagande, Nätverkstan Kultur i Väst, 2002.

Kultur för regional tillväxt. (1998) Kulturdepartementet, Stockholm.

Om världen 2003: Kulturrådets omvärldsanalys (2003). Statens kulturråd, Stockholm.

Orefererade källor

Backman J. (1998) *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Rienecker, L & Jørgensen, P. S. (2002) *Att skriva en bra uppsats*. Malmö: Liber ekonomi.

Trost J. (1998) *Att skriva uppsats med akribi*. Lund: Studentlitteratur.

Svenska språknämnden. (2002) *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber.

Tidskrifter

Nilsson B. *Jazzfestival för alla smaker*, Helsingborgs Dagblad, 050428.

Larsson T & Svenson P *Cultural policy in Sweden*, Journal of Arts Management, Law and Society, 2001.

Svensson T. *Förslag driva Dunkers privat*, Helsingborgs Dagblad 050412.

Muntliga källor

Aatola Olsson Rita, turistchef, Ängelholms Turistförening, 050407.

Akerö Kristoffer, kassör, EMF, 050412.

Andersson Mats, VD F10 Vasallen AB, 050415.

Carls Christer, kulturchef, kulturförvaltningen, Ängelholms kommun, 050304.

Eidmark Madeleine, citysamordnare, Ängelholms Cityförening, 050407.

Eklom Else, grundare av Kultursällskapet & ordförande i KKV, 050412.

Frirock Berit, konstnär & grundare av KKV, 050415.

Gudmundsson Carl-Gustav, ordförande, Hembygdsföreningen, 050412.

Hagman Johnny, grundare av Ängelholms Jazzfestival, 050408.

Heil Billy, musiker & konsertarrangör, 050408.

Jensen Benth, kommunal representant, ÄNAB, 050413.

Klasson Torbjörn, ordförande, Teaterföreningen, 050407.

Lindborg Per, musikledare, Ängelholms kommunala musikskola, 050408.

Lindholm Peter, grundare av Ballongteatern, 050408.

Olefeldt Lars, ideell representant, KVS-museum, 050407.

Olsson Birgitta, ordförande, kulturnämnden, Ängelholms kommun, 050503.

Persson Barbro, grundare av Musikteater Spectaculus, 050408.

Wallmark Hans, kommunstyrelsens ordförande, Ängelholms kommun, 050506.

Elektroniska källor

Interreg-projekt: Kulturell identitet, kulturkartläggning och planläggning i Öresundsregionen:

www.kulturplan-oresund.dk, 050130.

ISKA: Industrisamhällets kulturarv:
<http://www.iska.nu/ipage.asp?id=139>, 050524.

Nationalencyklopedin:
www.ne.se, 050515.

Svenska Dagbladet:
Allt fler kommuner lägger kultur i bolag
www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_9329068.asp, 050415.

Uppsala universitet:
Samspel och dynamik inom kluster och innovationssystem
http://www.cind.uu.se/research_areas.htm#samspel, 050518.

Ängelholm kommun:
www.engelholm.se, 050320.

Övriga källor

KKV – broschyrmaterial 2005.
ÄNAB – broschyrmaterial 2005.
Ängelholm kommuns Årsredovisning 2003.
Ängelholm kommuns Årsredovisning 2004.
Ängelholms Turistförening – Turistplan 2005.

Ångelholms Jazzfestivals arbetsgrupp samlade på scen, från vänster:
Birgitta Olsson - kulturnämndens ordförande
Johnny Hagman-initiativtagare/sponsorkontakt
Madeleine Eidmark-samverkan med Ångelholms köpmän
Billy Heil- artistkontakt/pressinformation
Åke Lindfors- tryck och layout
Susann Toft- administration och ekonomi
Jan-Erik Johansson- Musikskolan
Arne Maltéus- Jazztalang/artistkontakt

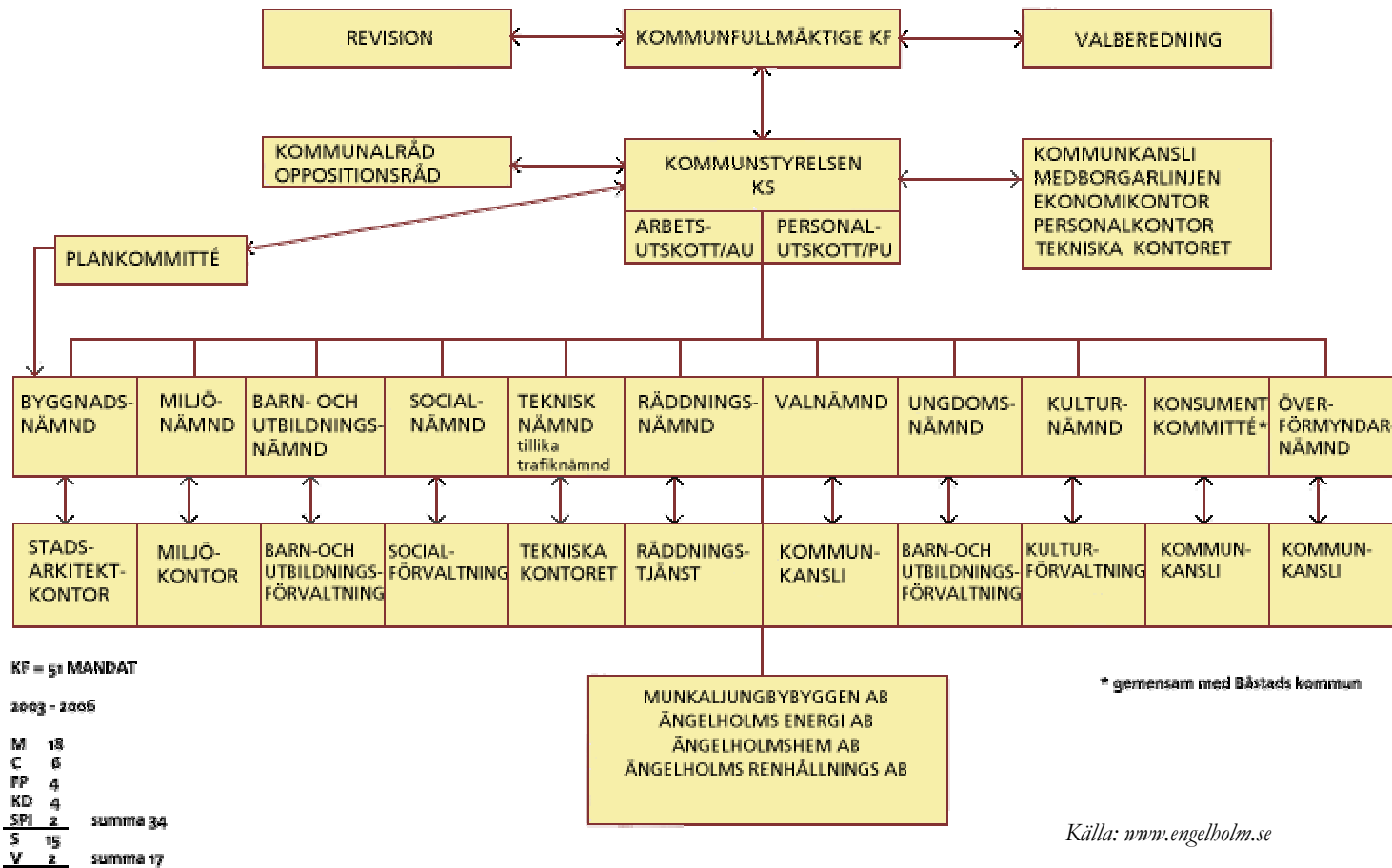
Källa: Eget material från Ångelholms Jazzfestival 2005.

Intervjueschema

Mars – Maj, 2005

Datum	Förmiddag	Eftermiddag
4 mars	Kulturchef: Christer Carls	
7 april	KVS-museum: Lars Olefeldt	Turistchef: Rita Aatola-Olsson Cityföreningen: Madeleine Eidmark Teaterföreningen: Torbjörn Klasson
8 april	Ballongteatern: Peter Lindholm Musikteater Spectaculus: Barbro Persson	Musikskolan: Per Lindborg Initiativtagare till Jazzfestival: Johnny Hagman Artist och evenemang: Billy Heil
12 april	EMF:s kassör: Kristoffer Akerö Kultursällskapets grundare och KKV:s ordförande: Else Eklom	Hembygdsföreningens ordförande: Carl-Gustav Gudmundsson
13 april		ÄNAB, kommunal representant: Benth Jensen
15 april	F10 Vasallens VD: Mats Andersson	Konstnär och KKV:s grundare: Berit Fribrock
3 maj		Kulturnämndens ordförande: Birgitta Olsson
6 maj	Kommunstyrelsens ordförande: Hans Wallmark	

Organisationsschema över Ängelholms kommun

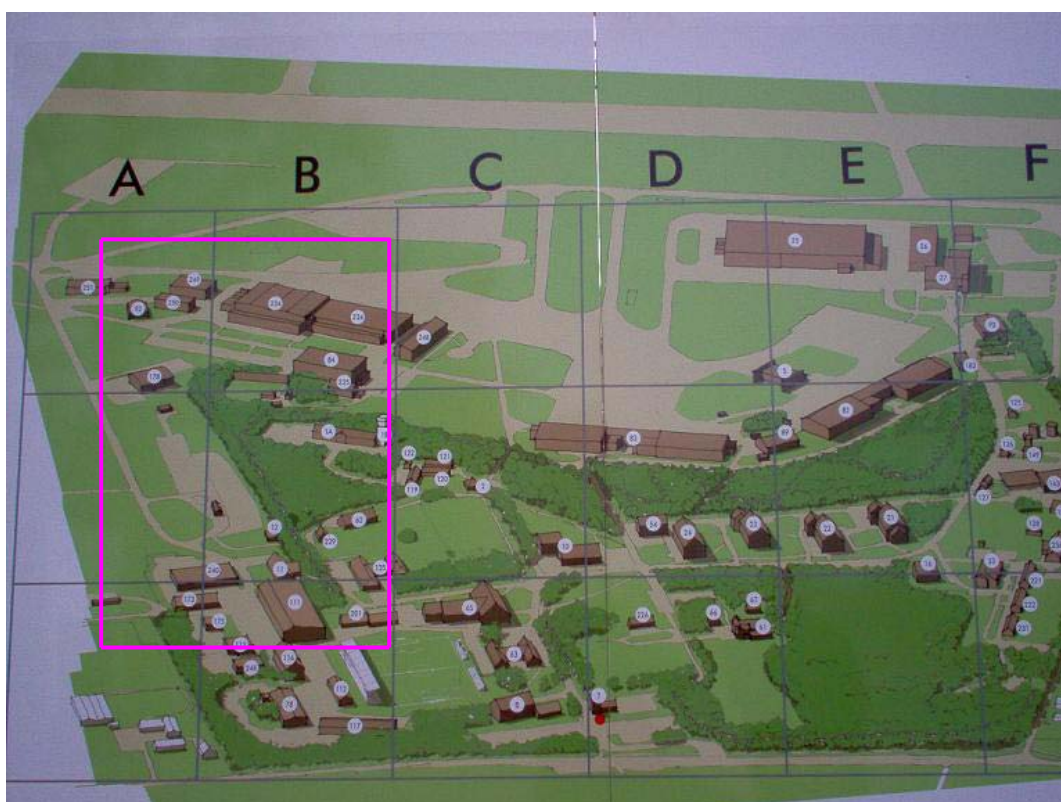
Utdrag ur kulturnämndens ekonomiska analys

Driftredovisning

Utfall 2004 (tkr)	Kostnad	Intäkt	Netto	Avvikelse
Kulturnämnd	161		161	4
Central kulturförvaltning	2 799	8	2 791	287
Biblioteksverksamhet	18 096	991	17 105	-346
Kulturutveckling	1 013	372	641	24
Allmänkulturell verksamhet	1 712	332	1 380	93
Stöd till kulturverksamhet	629	35	594	-49
Stöd till studieförbund	1 973		1 973	
Summa	26 383	1 738	24 645	13

Källa: Ängelholm kommuns Årsredovisning 2004.

Områdeskarta för F10 Vasallen

Källa: Eget material

Det markerade området vill man idag utveckla till fördel för kulturverksamheten i kommunen.

Ängelholms Tingshus

- En kulturell mötesplats i framtiden?

Källa: Eget material